

Onsdagen den 30 september

Kl. 09.00–12.20
16.00–16.05

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 9 september justerades.

§ 2 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Leila Ali-Elmi* (MP) avsåg sig uppdraget som suppleant i civilutskottet och att *Elisabeth Falkhaven* (MP) avsåg sig uppdraget som suppleant i näringsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiets riksdagsgrupp anmält *Camilla Hansén* som suppleant i civilutskottet och *Anna Sibinska* som suppleant i näringsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

suppleant i civilutskottet
Camilla Hansén (MP)

suppleant i näringsutskottet
Anna Sibinska (MP)

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner
2020/21:13 och 18 till justitieutskottet
2020/21:14 till socialförsäkringsutskottet
2020/21:15 till konstitutionsutskottet
2020/21:16 till näringsutskottet

§ 5 Utvidgad förundersökningsrätt för Tullverket

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU2
Utvidgad förundersökningsrätt för Tullverket (prop. 2019/20:169)
föredrogs.

Anf. 1 INGA-LILL SJÖBLOM (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU2 *Utvidgad förundersökningsrätt för Tullverket*. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Vi socialdemokrater, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande. Det är vår uppfattning att Tullverkets brottsbekämpande verksamhet är av stor vikt, och genom de förslag som nu lagts fram av regeringen utvidgas Tullverkets rätt att inleda förundersökning.

Vi anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag. Utskottet föreslår även en mindre redaktionell justering av lagtexten. Den föreslagna utvidgningen av Tullverkets förundersökningsrätt är ett steg i rätt riktning. Tullverkets brottsbekämpande verksamhet måste förstärkas ytterligare. Inte minst måste Tullverket ges bättre möjligheter att förhindra att stöldgods förs ut ur landet. Detta arbete pågår både inom myndigheten och inom Regeringskansliet.

Detta skulle vara en effektiv åtgärd för att motarbeta de utländska stödligor som begår brott i Sverige. Tullverket bör därför ges befogenhet att stoppa och beslagta misstänkt stöldgods vid gränsen. Sådana ökade befogenheter har efterfrågats av såväl Tullverket självt som av Polismyndigheten och Kustbevakningen.

Som framgår har riksdagen också tidigare gjort ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt utreda en ökad befogenhet för Tullverket att stoppa och kvarhålla gods i väntan på överlämnande till polis. Det är enligt utskottets mening angeläget att en utökad befogenhet för Tullverket att stoppa och beslagta misstänkt stöldgods vid gränsen kommer på plats så snart som möjligt. Dessutom bör Tullverkets brottsbekämpande uppdrag stärkas.

Utöver de akuta behoven pekar mycket på att Tullverket framöver kommer att behöva ett antal ytterligare verktyg för att bekämpa den brottslighet som blivit alltmer internationell. Jag hoppas att vi tillsammans kan fortsätta att bekämpa brottsligheten.

(Applåder)

Anf. 2 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Det betänkande som riksdagen debatterar och ska besluta om i dag behandlar dels regeringens proposition om utvidgad förundersök-

ningsrätt för Tullverket, dels två följdmotioner väckta av Moderaterna respektive Kristdemokraterna.

Den utvidgade förundersökningsrätten innebär att Tullverket ges rätt att inleda förundersökning även gällande brott som innehav eller bruk av narkotika, innehav av dopningsmedel och innehav av hälsofarliga varor.

Det är klokt att ge Tullverket utökad förundersökningsrätt, och det är ett enigt utskott som ställer sig bakom propositionen. Men det räcker inte. Tullverkets brottsbekämpande uppdrag behöver stärkas betydligt mer, inte minst för att stoppa utländska stöldligors härjningar i Sverige.

Utländska stöldligor står för mängder av bostadsinbrott och en majoritet av andra grova stölder av bildelar, båtmotorer och jordbruksmaskiner. Men trots uppmaningar från brottsbekämpande myndigheter saknar Tullverket ännu befogenhet att stoppa stöldgods från att föras ut ur landet.

Enligt polisen kommer utvecklingen med stöldligornas framfart att fortsätta. Enligt Svensk Försäkring förs årligen stöldgods till ett värde av 1–2 miljarder kronor ut ur landet. Vid sidan av det ekonomiska värdet är detta grovt integritetskränkande brott. Det handlar om inbrott i bilar och så vidare, som drabbar ett stort antal människor i Sverige.

Stora vinster, liten upptäcktsrisk och låga straff är starkt bidragande orsaker till att stöldligorna härjar just i Sverige. Tullverket behöver därför ges befogenhet att stoppa stöldgods vid gränsen. Det är en åtgärd som skulle vara effektiv för att motarbeta stöldligorna genom att kraftigt begränsa deras möjligheter att verka i Sverige. De utökade möjligheterna för Tullverket har länge efterfrågats, och det är dags att de kommer på plats.

Vi moderater vill stärka Tullverkets brottsbekämpande uppdrag. Utöver möjligheten att stoppa stöldgods vid gränsen behövs ytterligare ett antal verktyg för att bekämpa den brottslighet som blivit alltmer internationell. Vi vill därför se en samlad översyn av myndighetens möjligheter att bekämpa brott.

Det är glädjande att det är ett enigt utskott som föreslår att riksdagen bifaller de två motionerna från Moderaterna respektive Kristdemokraterna och riktar ett tillkännagivande till regeringen om att stärka Tullverkets brottsbekämpande verksamhet.

Jag noterar ändå att det inte är med någon större entusiasm som Socialdemokraterna ställer sig bakom tillkännagivandet. Det har jag full förståelse för, för än en gång blir det uppenbart att vi har en regering som inte förmår att leverera ökad säkerhet och trygghet till medborgarna.

Polisen konstaterade redan 2015 att utländska stöldligor står för en mycket betydande del av stöldbrotten i Sverige, och riksdagen riktade för snart två år sedan ett tillkännagivande till regeringen om att ge Tullverket befogenheter att stoppa och kvarhålla gods vid gränsen.

Men mycket lite händer. Regeringen har inte tillsatt någon utredning som kan föreslå skarpa lagändringar för att få bukt med problematiken. Finansministern hänvisar till att det pågår arbete med en promemoria i Regeringskansliet. Någon tidsplan redovisas dock inte för riksdagen.

Det hänvisas också till myndighetens eget arbete och myndighetssamverkan. Det är naturligtvis viktigt att myndigheten gör vad den kan inom ramen för sina befogenheter för att förhindra den här typen av brottslighet, och myndighetssamverkan är ofta ett kraftfullt verktyg. Men för att verkligen nå i mål krävs också att myndigheterna har rätt verktyg i form av en effektiv lagstiftning.

Prot. 2020/21:17
30 september

-----
*Utvidgad förundersökningsrätt för
Tullverket*

Socialdemokraterna är fortfarande svaret skyldiga. När vi kan ha en ny lagstiftning på plats som ger Tullverket rätt att stoppa stöldgods från att föras ut ur landet?

Anf. 3 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Det är fredag kväll. De hade precis gått och lagt sig. Tidigare hade höstens första snöblandade regn fallit. Nu när löven är borta kan man skymta grannens knutlampa. Närmare än så är det inte till grannen.

De bor kvar på gården fastän de börjar bli lite skröpliga. De har varit pensionärer i några år, men de trivs så bra. Det här stället är deras hem och deras trygghet, och det har också varit deras utkomst. De har levt på det som gården har gett. Här har de sett sina barn växa upp.

Det skulle bära dem emot att flytta, men av praktiska skäl har de övervägt det. Deras son bor tolv mil därifrån i Jönköping, och det var också han som hörde av sig till mig för några år sedan.

Paret vaknade upp av att lampan på uthuset går igång. Det är ett så kallat närhetsrelä, det vill säga när någon kommer i närheten tänds lampan. Någon är där. De ringde till polisen, men polisen kunde inte komma. Det var fredagskväll, och då måste polisen stå utanför en dansrestaurang och se att ingenting händer där. Polisen kunde inte åka.

Paret gick ned och tittade efter att dörren var låst, och det var den. Lampan släcktes efter ett tag, men de vågade inte gå ut och titta. Inte heller kunde de somna om. De kokade lite kaffe och bredde var sin macka. Sedan blev det kanske några timmars sömn. Dagen efter ringde de till sonen, som kom dit och tittade.

Någonting var borta. Det här hände för några år sedan, så jag kommer inte ihåg exakt vad som var stulet. Detta drabbar så många människor.

När jag tog över som rättspolitisk talesperson 2014 var det precis just om sådana här händelser som folk började höra av sig till mig. Det är fråga om många centerstyrda kommuner i glesbygden där det är långt till närmaste polis och där människor inte känner sig sedda av rättsväsendet. Otryggheten har vuxit sedan dess.

Detta är ett stort bekymmer. Vi tog tag i detta och började resa runt för att träffa företagare, polis och drabbade. Man kände en stor frustration. Trots att man kände att det fanns ett bra bevisläge – det fanns bilder i mobiltelefoner, registreringsnummer till bilar och signalement – lades utredningarna vilande i brist på spaningsuppslag, som det hette, fastän man tyckte att det fanns en hel del spaningsuppslag. Det gick så långt att man på vissa orter tog lagen i egna händer och begick andra brott mot människor man misstänkte begick dessa stölder. Det är naturligtvis inte heller bra. I det här läget är förtroendet för rättsstaten hotat, och det är allvarligt. Rättsstaten är ett fundament i demokratin, och den måste vi bevara.

Vi funderade över varför det är så här. Vi kom fram till att åklagarna, och kanske också polisen, antagligen tycker att det är för lågt straffvärde för dessa brott. Varje brott enskilt är inte så allvarligt mätt i ekonomiska termer, men när de läggs på hög och skapar otrygghet på en hel ort blir det en allvarlig kränkning, ett allvarligt hot, mot tryggheten som måste bekämpas.

Vår idé var att försöka åstadkomma en skärpning av straffen, en höjning av straffvärdet, genom att adressera precis den typen av systematiska stölder. Vi kom tillbaka till justitiuskottet i frågan och fick med oss

övriga allianspartier, som tyckte att vi hade en god idé. Vi fick sedermera också med oss resten av justitieutskottet, och sedan när frågan prövades i kammaren fick vi majoritet för den. Detta hände 2015. Nu berättar regeringen att det är en produkt på väg fram, och det är mycket välkommet. Men fem år har gått, och det är ett par år för sent. Det här borde vi ha gjort tidigare. Men bättre sent än aldrig!

Detta var en komponent. En annan komponent är precis det vi diskuterar i dag, nämligen tullens befogenheter. När de ser att stöldgods är på väg att lämna landet ska de kunna ingripa. Det har blivit bättre på vissa håll. Det är också väsentligt att samarbetet mellan tull och polis fungerar, och det gäller även samarbetet över gränser. Ibland kanske polisen inte hinner till en hamn, men de kan varsko sina kollegor på andra sidan vattnet så att de kan ta andra stödligor. Det handlar mycket om att sprida medvetandet och ha internationellt samarbete genom framför allt Europol.

Europol har varit till stor nytta i arbetet, och man har knäckt ett par ligor som har härjat efter Norrlandskusten med hjälp av Europols samverkansmöjligheter. Det är oerhört viktigt.

Något annat som är av väsentlig betydelse är den polisiära kapaciteten. Ett skäl till att man inte åker på larm när det äldre paret känner sig oroligt, någon bryter sig in i deras uthus, är att man måste stå någon annanstans. Det finns för lite polisiära muskler som kan skapa trygghet ute i lokalsamhällena. En av de absolut viktigaste punkterna i januariavtalet är 10 000 fler polisanställda så att man har tid att åka på larmen även när det äldre paret ringer.

Anf. 4 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att den föreslagna utvidgningen av Tullverkets förundersökningsrätt är ett steg i rätt riktning. Vi anser också att Tullverkets brottsbekämpande verksamhet behöver förstärkas ytterligare. Inte minst måste Tullverket ges bättre möjligheter att förhindra att stöldgods förs ut ur landet. Det skulle vara en effektiv åtgärd för att motarbeta de utländska stödligor som begår brott i Sverige.

Internationella brottsnätverk står för en stor del av tillgreppsbrottsligheten i Sverige. Polismyndigheten bedömer att internationella brottsnätverk står för närmare hälften av bostadsinbrotten och nästan alla organiserade stölder av exempelvis personbilar, bildelar och båtmotorer. Internationella brottsnätverk ligger också bakom omfattande butiksstölder, fickstölder och åldringbrott. Stöldligornas framfart kostar brottsoffer och försäkringsbolag flera miljarder kronor årligen. De bidrar även till ökad otrygghet och en stigande frustration över myndigheternas oförmåga att komma till rätta med problemet.

Arbetet mot stödligor är en viktig uppgift för vårt rättssamhälle, och det krävs att myndigheter samarbetar och att ytterligare åtgärder vidtas för att bryta den eskalerande trenden av stöldligors verksamhet i Sverige. Tullverket är en myndighet som kan bidra med viktiga insatser i arbetet, och jag kan se ett behov av förändrade regler och en tydligare och utökad uppdragsbeskrivning för att göra tullens arbete effektivare.

Fru talman! Kristdemokraterna vill stärka tullens brottsbekämpande verksamhet och gränsskydd. Tullverket är i dag för starkt inriktat på att bara vara en uppbördsmyndighet med huvuduppgift att kontrollera införsel av punktskattepliktiga varor och driva in skatt. Man söker också efter nar-

kotika och illegala vapen, men tullen har för svaga befogenheter. Det är en del i den kedjan som har gjort att Sverige kallas för ett smörgåsbord för internationella stöldligor. Endast 3 procent av inbrotten i Sverige klaras upp. Tullen tvingas i dag se på när misstänkt stöldgods lämnar landet och saknar ett tydligt uppdrag i regleringsbrevet att kontrollera utförsel.

Tullen behöver i ökad utsträckning bli en gränsskyddsmyndighet som kan beivra alla typer av brott vid gränsen. Inte minst bör utförsel av varor kontrolleras betydligt hårdare. Våra gränser har blivit allt porösare, trots att vi rent geografiskt befinner oss i en gynnsam situation med långa kuststräckor. Det dåliga gränsskyddet är en anledning till att antalet inbrott är så högt och att uppkläringen är så låg.

Fru talman! Vi måste stärka Tullverkets befogenheter med hjälp av ett antal reformer. Tullen bör få ett förtydligat och utökat uppdrag. Det är ett faktum att både enskilda och företagare drabbas hårt både ekonomiskt och verksamhetsmässigt då stöldligor agerar i vårt land och det råder ett flöde av stöldgods ut över gränserna. Jag vill ge ett exempel ur verkligheten.

I slutet av förra året träffade jag en Icahandlare som har sin verksamhet nära gränsen till Norge. Han har drabbats flera gånger av inbrott och stölder med både stora kostnader och påverkan på sin verksamhet. Hans direkta budskap till mig var att se till att tullen skärper kontrollen vid gränsen eftersom stöldgodset från hans affär lämnar Sverige denna väg. Det är ett problem som han delar med många medborgare och företag i vårt land.

De stängda gränserna just nu på grund av coronasituationen har medfört att stöldbrotten minskat i vårt land. Anledningen är troligtvis att stöldligor inte längre kan färdas på samma sätt mellan länderna. Det visar på det behov som finns av en större kontroll vid gränsen så att stöldligorna inte börjar operera på samma sätt igen när pandemin släpper sitt grepp.

Vi kristdemokrater visar med våra förslag att vi är beredda att ge Tullverket en tydlig inriktning, men man kan konstatera att hittills har den tydliga aktiviteten i verklig handling uteblivit från regeringens sida, trots att det finns ett antal tillkännagivanden från riksdagen. Det är verkligen dags att det sker en förändring.

Fru talman! Vid riksdagens frågestund den 25 maj i år angav inrikesminister Mikael Damberg att regeringen kommer att återkomma med förslag om förändringar som ska ge Tullverket nya befogenheter vad gäller möjligheten att hindra stöldligor från att föra ut stöldgods ur landet.

Som svar på en skriftlig fråga från min sida i juni uppger Magdalena Andersson, som är ansvarig för Tullverket, att frågan om att ge Tullverket utökad befogenhet att ingripa vid utförsel av misstänkt stöldgods för närvarande bereds inom Regeringskansliet och att en promemoria håller på att tas fram.

Min uppmaning är att regeringen lyssnar på riksdagens tillkännagivande och verkställer uppdraget att ge Tullverket möjlighet att vara en aktiv part i att motverka internationella stöldligors verksamhet i Sverige.

Det hade varit intressant att höra regeringens representant i denna debatt, Inga-Lill Sjöblom, klargöra detta. Kommer riksdagen att få en proposition med förslag om att ge Tullverket utökade befogenheter i höst, och vilka utökade befogenheter kommer att föreslås?

Fru talman! Det är glädjande att en majoritet av utskottet ställt sig bakom ett tillkännagivande som anger att det är angeläget att utökad befogen-

het för Tullverket att stoppa och beslagta misstänkt stöldgods vid gränsen kommer på plats så snart som möjligt.

Jag vill avsluta med att säga att Tullverkets brottsbekämpande verksamhet är av stor vikt. Genom de förslag som lagts fram utvidgas visserligen Tullverkets rätt att inleda förundersökning, men det är viktigt att man också får möjlighet att i högre grad stoppa stöldgods vid vår gräns. Därför tillstyrker jag det tillkännagivande som gjorts av utskottet.

Anf. 5 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar för en hittills spännande debatt i ett viktigt ämne för oss och, tror jag, många väljare.

Vi liberaler är ju i själ och hjärta kosmopoliter. Vi ser oss själva som en del av världen. Vi gillar att resa och upptäcka nya saker. Vi är inte rädda för nya intryck. Vi gillar att ta med oss saker hem från våra resor, hit till Sverige. Jag tror att det i grunden är så man bygger ett starkt samhälle – genom att hitta pusselbitar från hela världen och samla dem här i vårt lilla hörn av den stora världen. Jag tror att det är så vi människor kan växa – genom att möta varandra i världen, genom att ta del av varandras kulturer och av intryck och uttryck runt om vår jord och genom att bygga något eget här hemma.

Fru talman! Vi liberaler ska vara ärliga med att ganska mycket har gått vår väg under ganska många år nu. Världen har blivit mer och mer globaliserad. Sverige har i högre och högre grad blivit en del av den stora världen, och det är så fantastiskt. Det är så bra, för vi skulle aldrig klara oss ensamma. Människor som tror att Sverige kan vara en liten isolerad klick högst uppe i norr eller som tror att man kan stänga in sig i sin lägenhet på Södermalm eller i sin stuga utanför Söderhamn, de har ju fel. Vi måste vara en del av världen; det är bara så vi kan bygga både välstånd i kulturen och välstånd i ekonomin.

Men, fru talman, när världen är alltmer öppen, när människor och företag, varor, kapital och tjänster rör sig friare kommer de delar av samhället – ganska små men ändå – som ägnar sig åt ljusskygg verksamhet också att röra sig friare. Det är därför det blir viktigt att vi också, samtidigt som vi fortsätter att driva på för att Sverige ska bli ännu mer en del av världen och samtidigt som vi fortsätter att hylla den välstandsökning och den ökning av kultur och annat som globaliseringen för med sig, ser till att stärka de delar av samhället som stävjar de element som utnyttjar globaliseringen för ljusskygga ändamål.

Fru talman! Det är av det skälet som det har varit viktigt för oss liberaler att i arbetet med att stärka hela rättskedjan också se till att stärka tullen. När vi pratar hela rättskedjan kan det handla om fler poliser, men vi har också drivit på för och fått fler tulltjänstemän. Det blir en otroligt viktig del. Men ska vi ha fler tulltjänstemän är det såklart helt avgörande att de tulltjänstemännen har befogenheter och resurser att utföra ett gott arbete. Det blir orimligt, fru talman, att inte göra båda dessa saker samtidigt. Därför är det här förslaget väldigt bra.

Det finns fortfarande en hel del människor i det här landet, kanske framför allt bland dem som inte själva ägnar sig åt kriminalitet, som tror att tulltjänstemän är några Kling och Klang som står i färjeterminalen när man kanske köpt en 75:a för mycket och är lite nojig. Men det är ju inte det som är modern tullverksamhet. Modern tullverksamhet är en sofistike-

Prot. 2020/21:17
30 september

-----
*Utvidgad förundersökningsrätt för
Tullverket*

rad underrättelseverksamhet. Det är en verksamhet där man går på tips och underrättelser och bygger ett troligt case för att någon smugglar stora kvantiteter av till exempel vapen eller narkotika eller något annat som vi inte vill ha in i det här landet. Då blir det uppenbart att när tullen har den typen av kapacitet, när man har visat att man är duktig på underrättelser och på att hitta de riktigt fula fiskarna, är det rimligt att man får större befogenheter att till exempel inleda förundersökningar.

I arbetet med att stärka rättskedjan har tullen och polisen ett nära samarbete; det har vi varit inne på i denna debatt. Det finns nu ytterligare ett nytt projekt inom tullen, ett test, där man inte bara haffar någon eller håller kvar någon och väntar på att polisen ska komma utan i stället går sida vid sida. Det kan också vara ett sätt att lösa detta. Men vill man stärka rättskedjan och använda de resurser som vi faktiskt investerar i, till exempel fler tulltjänstemän, är det viktigt att det tullen gör också blir en avlastning för polisen. Det blir det om tullen själv kan inleda förundersökningar, om det mandatet utvidgas.

Fru talman! Vi liberaler är väldigt glada för att tullen gör ett sådant fantastiskt jobb. Vi är glada för att vi lyckats stärka hela rättskedjan. Vi är glada för att vi får fler tulltjänstemän, och vi är glada för att vi kommer att få se utvidgade befogenheter – med det här förslaget utvidgad förundersökningsrätt. Sverige måste vara en del av världen, och min upplevelse är att vi för att fortsätta med globaliseringen och fortsätta utvidga Sveriges roll i världen och världens roll i Sverige också behöver se till att knipa de allra fulaste fiskarna.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 6 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU3
Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar (prop. 2019/20:193)
föredrogs.

Anf. 6 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det här ärendet handlar om rikets säkerhet, om än bara som en liten fasett av något som måste bli en större bild.

Med denna komplettering av EU:s förordning om utländska direktinvesteringar utser Sverige till sin kontaktpunkt en uttalad myndighet att följa upp. Det blir ISP, Inspektionen för strategiska produkter, som redan i dag upprätthåller tillsynen över svensk försvarsmaterielexport.

Detta är i enlighet med vad Moderaterna tidigare angivit och önskat. Det är också i linje med det tillkännagivande som på moderat initiativ togs fram i utrikesutskottet under försommaren och klubbades av kammaren den 4 juni. Riksdagens uppmaning löd då att regeringen snarast bör genomföra åtgärder för att möjliggöra granskning av utländska investeringar inom skyddsvärda områden.

Då var det en hel del medial uppmärksamhet kring detta. Då kom inte bara en utan två ministrar till utrikesutskottet för att redogöra för regeringens position. Nu, när ärendet ska avgöras, är det tomt på regeringens bänk.

Fru talman! Jag har sedan Transportstyrelsens haveri för några år sedan arbetat med svensk säkerhet och konsekvent krävt en större medvetenhet kring dessa viktiga frågor. Så är det även i dag när riksdagen ställer sig bakom detta delmoment. Fler åtgärder och beslut kommer att krävas. Senast i november nästa år kommer den stora utredning att presenteras som förhoppningsvis kan ta ett bredare grepp kring detta med utländska direktinvesteringar och de risker som finns med att utländska intressen köper upp företag med kunnande och produkter som i fel händer långsiktigt kan vara till skada för Sverige eller våra vänner.

Fru talman! Det är snart 20 år sedan Folkrepubliken Kina gick med i Världshandelsorganisationen, WTO. Det var en tid präglad av optimism och hopp om ökad handelsliberalisering. Globaliseringen under de senaste decennierna har varit den viktigaste kraft för välståndsllyft och global utveckling som världen skådat.

I dag står vi i den fria världen inför den avgörande frågan om världshandelns utveckling. Två system står alltmer mot varandra: den kinesiska statsstödda ekonomiska modellen och den västerländska frihetliga marknadsekonomin.

Fru talman! Vi måste här stå upp för våra värderingar, samtidigt som vi på det sättet värnar våra intressen. Den handelspolitiska utvecklingen under de senaste decennierna präglar mycket väl vårt förhållningssätt till frågan om utländska direktinvesteringar. Vår svenska förmåga att attrahera investeringar är en viktig faktor för vårt lands välstånd och välfärd.

Men samtidigt som Sverige är ett av de mest frihandelsorienterade länderna i världen krävs en ordentlig beslutsamhet i vår förmåga att möta de risker som uppkommer till följd av investeringar i strategiska sektorer och infrastruktur. Utländska direktinvesteringar varken kan eller får tillåtas hota svenska säkerhetsintressen.

Moderaterna har utgjort en ledande kraft i svensk politik för att få på plats ett nationellt regelverk och verktyg för att granska och ytterst stoppa olämpliga direktinvesteringar. Vi har drivit frågan om en samordnad EU-linje. De krav som vi väckte redan under våren 2018 ligger i mångt och mycket till grund för att regeringen ett och ett halvt år senare satte igång en utredning kring frågorna. Således välkomnar vi nu att regeringen lägger fram förslag till kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar.

Moderaterna välkomnar också förslaget att ISP blir den utpekade myndigheten – kontaktpunkten. Samtidigt som jag betonar att ISP är en kompetent myndighet inom frågor som rör säkerhet och försvar, krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden finns det anledning att påpeka det vi moderater lyfter i vår reservation, som jag nu också önskar yrka bifall till: ISP måste ha tillgång till en större finansiell kompetens än i dag för att på ett fullödigt sätt kunna lösa uppgiften som kontaktpunkt.

Vi har exempel från banksektorn där det handlar om ofattbara miljardsummer som tvättats rena i olika skandaler då pengar slussats från fickor där de hamnat samtidigt som olika länders befolkningar berövats sina tillgångar av oligarker och politiska ledare. Det finns anledning att tro

att fientliga uppköp förklädda till investeringar från utlandet kan ha lika finurliga upplägg och bestå av lika många finansiella tentakler.

Moderaterna har dessutom drivit frågan om ISP:s möjligheter att inrikta signalspaning, vilket riksdagen tidigare ställt sig bakom. Denna fråga aktualiseras återigen i och med detta nya uppdrag.

Fru talman! Det breda svenska stödet för den regelbaserade handelsordningen är en styrka. Sverige står upp för den fria handeln i världen. Det förpliktar också att vi har en tillräcklig förmåga att möta utmaningar och hot kopplade till utländska direktinvesteringar.

Detta är frågor som vi med stort intresse kommer att fortsätta diskutera här i kammaren framöver. Närmast handlar det om den proposition som kom i går rörande åtgärder för skydd vid överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet. Och, fru talman, kanske kommer någon minister på besök till kammaren då den frågan ska avgöras.

Anf. 7 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Det är mycket välkommet att vi i dag debatterar och beslutar om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Från Sverigedemokraternas sida anser vi att förslaget är bra men borde kompletteras med ett par saker. Jag kommer att återkomma till dessa.

Vi sverigedemokrater lade redan förra året fram en motion i detta ämne, där vi ville begränsa möjligheten för icke-demokratiska, totalitära regimer att förvärva företag och andra samhällskritiska funktioner inom infrastruktur, från it och telekom till fysisk infrastruktur.

I vår motion skriver vi: ”Storskaliga och långtgående strategiska investeringar från kinesiska aktörer utgör idag en säkerhetsrisk som under många år tillåtits försiggå obemärkt och utan vidare säkerhetspolitisk bedömning från svensk sida. Exempel på kinesiska ekonomisk-politiska intressen varierar från uppköpet av Volvo till medicinsk forskning, till intressen av mer geopolitisk karaktär i svenska hamnar och telekomnätverk såsom inom 5G.”

Vi förklarar också varför: ”Den kinesiska regimens ambitioner om en ökad maktutövning genom ekonomiskt och politiskt inflytande över centrala samhällsfunktioner i vår del av världen utgör ett verkligt hot mot vårt fria samhälle.”

Vi måste givetvis säkerställa att svenska samhällskritiska företag och svensk teknik som kan användas i militärt syfte inte hamnar i icke-demokratiska, totalitära regimers händer. Säpo har sett åtskilliga exempel på hur Sverige stått illa rustat inför Kinafrågan. De statliga bolagen Imego och Norstel, som utvecklar respektive tillverkar avancerade halvledare, är två exempel på svenska företag som redan för ett par år sedan förvärvades av kinesiska aktörer.

Men jag noterar i sammanhanget, fru talman, att övriga partier så sent som den 1 april i år inte ansåg att detta var så akut utan röstade ned vårt förslag med hänvisning till att riksdagen förra året fattade beslut om lagändringar som gäller skyddsobjekt och obemannade farkoster. Man ansåg vidare: ”Det var ett första steg mot ett bättre skydd av totalförsvarsverksamhet, men flera viktiga förslag från den parlamentariska kommitté som arbetat med frågorna återstår. Eftersom de är under beredning och utskottet

inte anser att det finns skäl att föregripa kommande lagändringar inom området avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.”

Det var alltså försvarsutskottets yttrande och förslag till beslut, som övriga partier här inne ställde sig bakom så sent som den 1 april i år.

När jag året innan ställde en fråga till näringsminister Ibrahim Baylan angående just försäljning av statliga bolag och känslig teknik till främmande makt hänvisade han till den pågående statliga utredningen och den från förra året gällande säkerhetsskyddsförordningen. Regeringen har varit minst sagt saktfärdig i dessa frågor och uppvisat en naivitet.

Sedan kom covid-19, och plötsligt blev det fart på övriga partier, särskilt när det stod klart att kinesiska bolag började köpa upp företag som led svårt av pandemin. Moderaterna väckte ett utskottsinitiativ bara drygt en månad efter att de röstat ned vårt förslag med hänvisning till pågående utredningar. Men vi välkomnar givetvis att övriga partier nu vaknat till liv och att även regeringen satt fart när det gäller att ta fram kompletterande bestämmelser så att regleringen inom detta område snabbt kan komma på plats.

Som jag sa inledningsvis, fru talman, anser vi dock att förslaget borde innehålla ytterligare komplettering. Vi vill påminna om att det inte räcker med en ny reglering, utan det är slutligen den effektiva kontrollen och hur den implementeras som är avgörande. Här finns brister i regeringens förslag, som riskerar att skapa en kontroll som inte är så effektiv som den skulle kunna vara.

Vi anser främst att den säkerhetspolitiska kompetensen under en lång tid varit eftersatt hos myndigheten Inspektionen för strategiska produkter, som föreslås få uppdraget att genomföra kontrollen av utländska direktinvesteringar. Detta uppmärksammades senast 2017 av Riksrevisionen, som beskrev hur ISP har uppgett att de har svårt att rekrytera och behålla specialistkompetens. Tyvärr har tillräckliga åtgärder ännu inte vidtagits, och det är nu hög tid att regeringen säkerställer att denna kompetens finns när myndigheten nu får nya och utökade uppgifter som är av stor vikt för Sveriges säkerhet.

Vidare fäster vi stor vikt vid att det genomförs en noggrann prövning av utländska direktinvesteringar och att ISP utan dröjsmål kan få tillgång till relevanta uppgifter från berörda företag. Därför menar vi att det inte är rimligt att företag kan överklaga beslut om att tillhandahålla uppgifter eller handlingar. Vi har noggrant beaktat de invändningar som finns mot detta men kommit fram till att Sveriges säkerhetspolitiska intressen väger tyngst.

I Moderaternas följdmotion tas det upp relevanta punkter som vi också stöder, inte minst avseende vikten av att ISP tillförs finansiell kompetens för att kunna lösa de nya uppgifter som myndigheten tillförs. Det är vår uppfattning att detta uppmärksammas även av regeringen i och med att de nya uppgifterna specifikt kräver finansiell kompetens och att detta tidigare ej funnits på myndigheten.

I Moderaternas följdmotion tar man även upp riksdagens tidigare tillkännagivande från 2018 om ISP:s möjlighet att inrikta signalspaning. Vi tycker att det är mycket bra att Moderaterna tar upp och påminner regeringen om behovet av att agera i denna fråga. Det är inte rimligt att det ska ta upp till två år för regeringen att återkomma till riksdagen om vilka åtgärder som vidtas när det rör Sveriges säkerhet.

Prot. 2020/21:17
30 september

-----
*Kompletterande
bestämmelser till
EU:s förordning
om utländska direkt-
investeringar*

Slutligen, fru talman, välkomnar vi regeringens förslag, men vi anser att det borde kompletteras med de saker jag just redogjort för. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar vi bifall endast till reservation 3.

Anf. 8 ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Covid-19-epidemin påverkar vårt samhälle på en rad olika sätt. En av effekterna – framför allt inledningsvis – var att den ekonomiska nedgång som epidemin innebar skapade en osäkerhet kring företag och deras framtida affärsmöjligheter. Detta ledde till en kraftig nedgång på börsen för aktiekurser. Företag blev helt enkelt billigare. Det blev rent av rea på svenska företag men även företag globalt.

Vid rea blir det snabbt köparens marknad, och det kan gå fort att sälja ut det som finns – för fort. Det var just den risken som blev uppenbar i våras, särskilt när det gäller säkerhetsrelaterade företag. Det är alltså företag vars verksamhet är vital för svensk säkerhet och som inte utan vidare kan acceptera att de får vilka utländska ägare som helst och i vissa fall inte utländska ägare över huvud taget. Vi får helt enkelt inte vara naiva.

Redan ett år före det att coronaepidemin bröt ut i Sverige och andra delar av Europa antogs en EU-förordning om att upprätta en ram för granskning av utländska direktinvesteringar. Den svenska regeringen tillsatte i augusti 2019 en särskild utredare, Sten Heckscher, för att utreda bland annat vilka utländska direktinvesteringar som ska omfattas av regler om granskning, under vilka förutsättningar utländska direktinvesteringar ska kunna hindras och vilken befintlig myndighet som ska ansvara för granskningen av dessa investeringar.

I mars i år lämnade utredaren ett delbetänkande om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. I delbetänkandet föreslås det att det ska införas en ny lag som bland annat innehåller bestämmelser om att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkt enligt förordningen och att kontaktpunkten ska få vissa specifika befogenheter. I delbetänkandet föreslås det att Inspektionen för strategiska produkter, ISP, ska vara Sveriges kontaktpunkt enligt förordningen. Det är också det som är regeringens förslag i den proposition som vi debatterar och tar ställning till här i dag.

Moderaterna väckte under våren frågan om att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder för att möjliggöra granskning av utländska direktinvesteringar. Detta ställde sig ett enigt utrikesutskott bakom i början av juni, och riksdagen beslutade den 16 juni i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet har under tiden som denna fråga behandlats fått information av statsråden Mikael Damberg och Anna Hallberg om vad regeringen gör och avser att göra. Den 4 juni sände regeringen en remiss till Lagrådet om den lagstiftning som sedan blev regeringens förslag i en proposition till riksdagen den 2 juli. Den propositionen har samtliga partier här i riksdagen varit angelägna om att behandla skyndsamt för att därigenom få igenom ett så snabbt ikraftträdande som möjligt av den nya lagstiftningen. Den 1 november kan lagen träda i kraft.

Detta är ett av flera steg som behöver tas för att stärka regelverket kring utländska direktinvesteringar i säkerhetskänsliga företag. Det är både gläd-

jande och en styrka för Sverige att vi politiskt kan hantera en sådan här situation snabbt, resolut och rättssäkert.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i utrikesutskottets betänkande.

Anf. 9 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med det positiva, och det är precis det som Annika Strandhäll framhåller, nämligen att riksdagen på alla sätt har försökt agera så skyndsamt som den bara kan. Vi har debatten i dag efter att vi har snabbforcerat detta – så får man nog ändå beskriva det – genom utrikesutskottet. Jag tycker att det är bra. Jag tycker att det är utmärkt att lagen kan träda i kraft den 1 november.

Fru talman! Annika Strandhäll säger att det gäller att inte vara naiv – det håller jag verkligen med om. Och vi ska inte vara saktfärdiga – det håller jag också med om. Då undrar jag hur Annika Strandhäll tänker utifrån det socialdemokratiska perspektivet, nu när det inte finns någon minister på plats som vill försvara sin proposition. Kan Annika Strandhäll kasta lite ljus över det faktum att utredaren, Sten Heckscher, ska lämna sitt slutbetänkande först i november 2021? Det innebär, med alla processer med lagråd och en del annat, att vi kanske kan ha lagstiftning på plats före valet 2022, men säkert är det inte. Är detta Socialdemokraternas definition av att inte vara saktfärdig och inte vara naiv?

Fru talman! ISP är den myndighet som blir kontaktpunkt. Det tycker vi på många sätt är bra just eftersom man har kunskap om inte minst försvarsmaterieförsäljningar. Men det saknas finansiell kompetens, vilket vi moderater har påpekat. Ser inte Socialdemokraterna några problem med att denna typ av direktinvesteringar kan ske i form av ganska svåra ekonomiska affärer och, som jag nämnde i mitt anförande, att de använder sig av finansiella tentakler? Det borde innebära att man tillför finansiell kompetens.

Anf. 10 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Tack, Hans Wallmark, för dina reflektioner! Detta var anledningen till att jag i mitt anförande redogjorde för att regeringen redan i augusti 2019 tillsatte Sten Heckscher. Jag tror också att man måste ha respekt för frågans komplexitet och att vi behöver arbeta igenom detta på ett sätt som vi alla kan känna oss trygga med.

Nu får vi detta på plats den 1 november, något vi alla är överens om. Det finns en skyndsamhet i detta. Och, som sagt, inte minst statsrådet Mikael Damberg har vid flera tillfällen varit i utrikesutskottet. Det har funnits alla möjligheter att ställa frågorna till honom. Han har redogjort för processen. Min bild är att man i utskottet vid dessa tillfällen också har varit nöjd med den redogörelse som inrikesministern har lämnat.

När det gäller frågan om finansiell kompetens är det så här: Enligt regeringsformen är det regeringen eller de myndigheter som ligger under regeringen som beslutar om myndigheternas organisation och fördelning av resurser. Det är också så att det i budgetpropositionen för 2021 föreslås en ökning av ISP:s förvaltningsanslag med 4 miljoner kronor för uppdraget som kontaktpunkt. ISP får därigenom en möjlighet att, om man så behöver, förstärka sin organisation och kompetens för att klara sin nytillkomna uppgift.

Prot. 2020/21:17
30 september

-----
*Kompletterande
bestämmelser till
EU:s förordning
om utländska direkt-
investeringar*

Anf. 11 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att man ska underskatta främmande makters förmåga att hitta på kluriga upplägg om de verkligen vill ägna sig åt fientliga övertaganden. 4 miljoner är vackert så, men jag är inte helt säker på att det täcker kompetens för att undvika den typen av tentakler.

Jag tror att man, precis som Annika Strandhäll framhåller, ska ha respekt för frågans komplexitet. Men, fru talman, man ska nog heller inte bortse från tidens utsträckning. Om utredningen tillsattes 2019 och beräknas leverera sitt utredningsresultat i november 2021 och lagstiftning kan börja arbetas fram i riksdagen efter hörandet av Lagrådet någon gång under 2022 måste man fundera på var balansen finns mellan tid och leverans.

Sedan är det alldeles riktigt som Annika Strandhäll framhåller att Mikael Damberg har varit med på ett antal utskottsmöten, men jag noterar att han inte är i kammaren i dag för att försvara sin proposition.

Anf. 12 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Som statsråd har man naturligtvis ett löpande ansvar för att följa en fråga och har i den rollen möjlighet att ta initiativ om så krävs. Med den dignitet som denna fråga har ska den arbetas igenom väl, och jag är övertygad om att om regeringen behöver ta ett tidigare initiativ kommer man att göra det.

Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Detta är ett ärende om förordningen om utländska direktinvesteringar, som kommer från en EU-process. EU:s goda sida är synlig. EU startade processen tidigare än den 19 mars 2019, då beslutet togs. Sverige har alltså under en längre tid varit med i debatten, även om det var låtit i tidigare inlägg som att allt startade efter den 19 mars och att det var då många vaknade. Men låt oss alla ha lite ödmjukhet i denna debatt. Det är verkligen så att vi alla har haft tid att agera tidigare och se vad som var på väg att hända.

Förordningen trädde i kraft den 10 april 2019. Regeringen tillsatte som sagt utredningen med dess enmansutredare den 27 augusti 2019, men det är klart att man hade kunnat göra detta tidigare.

Vi är inte utan förebilder. Det som EU såg var att många länder redan hade denna typ av granskningsmekanism på plats: Australien, Kanada, USA, Indien, Japan och även Kina. Hälften av medlemsländerna hade granskningsmekanismer på plats när beslutet togs. Sverige tillhörde inte dessa länder, men däremot Danmark och Finland, för att nämna några av våra grannländer. Det fanns alltså exempel att titta på för att agera mer skyndsamt.

Vi har från många håll sett att vi framför allt står upp och försvarar vår öppenhet och vår frihandel och att vi vill säkra möjligheten till utländska investeringar i Sverige, för det är viktigt för oss. Så småningom har vi sett att det finns andra där ute som inte agerar enligt de regler som vi trodde att vi hade gemensamt. Vi har sett hur inte minst Kina har brutit mot regelverk och hur staten Kina agerar. Handeln blir en del av en politisk redskapsbod som man använder för att nå sina politiska resultat. Detta är något som jag tror många har fått upp ögonen för.

Ett öppet, frihandelsvänligt land ska vi vara även fortsättningsvis, men vi måste se vad som händer runt omkring. Om vi ska lyckas måste vi hävda

granskning och kontroll så att vår frihet och öppenhet inte missbrukas av fientliga krafter.

Jag noterar att Säkerhetspolisen och flera andra myndigheter har varnat för att utländskt övertagande av känslig infrastruktur och teknologi i Sverige kan skada svensk säkerhet. Varnat har man också gjort nu med ökad skärpa efter covid-19 och de effekter det har fått på den svenska ekonomin och svenska företag. Också EU-kommissionen har noterat den risk som uppkommer som en effekt av covid-19 och de försvagningar som vi har sett hos många företag.

Det finns alltså starka skäl att nu få på plats en granskningsmekanism också i Sverige och en skärpt ordning inom hela EU. Vi står bakom det förslag som ligger, att ISP ska ha den kontrollfunktion som vi förväntar oss ska kunna säkra granskning. Jag noterar att skälet till att just ISP har valts är att de är vana att arbeta med granskning av säkerhetskänsliga områden och att identifiera sådana men också – detta bör noteras – samverka med andra myndigheter och deras expertkompetens. Det är centralt att man klarar att göra detta.

Med budgeten för nästkommande år får vi en stärkt ekonomi. ISP får ökade resurser för att kunna skala upp sin kompetens på de områden där sådan saknas. Men självfallet måste man arbeta med andra myndigheter för att säkra kompetens, precis som ISP gör i dag när det gäller krigsmaterielexport. Sådan export har ISP att granska i dag, men nu även andra säkerhetskänsliga områden.

Vi ser att detta är början. Vi noterar den nya proposition som har kommit och som vi ska granska med stort intresse. Vi har från vår sida i debatten lyft fram att den markör när det gäller investeringseffekter som EU har pekat ut för att säkra säkerhet och allmän ordning innehåller fem olika områden.

Ett av de områden som vi har lyft fram är medierna och deras frihet och mångfald. Vi är glada för den markering som görs i betänkandet om just detta område. Många ser 5G, inte medier i första hand, som en tydlig säkerhetsrisk, men det pågår en fajt också om det fria ordet. Vi har sett till exempel hur kinesiska intressen gått in för att ta över och styra. Vi har sett det på den afrikanska kontinenten, och vi har sett hur man har köpt upp en populär radiostation i Prag.

Mediernas frihet och mångfald är viktiga att värna, inte för att stoppa möjligheten att sälja och köpa men för att kunna granska och ha en tröskelmekanism på plats för att inte göra det för enkelt för den som är ute i fientligt syfte när det gäller säkerhet och allmän ordning i Sverige.

Mot denna bakgrund kommer vi att granska den nya propositionen, och vi ser fram emot att få en tidigare leverans av utredaren. Vi hoppas och hade önskat att det inte skulle krävas till november 2021. Vi förväntar oss att man gör allt för att komma fram med ett slutbetänkande från utredaren tidigare än så för att vi ska kunna få på plats en lagstiftning som är bredare och mer effektiv än vad vi får nu när vi börjar lappa och laga.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Fram till 1992 fanns lagen om utländska förvärv av svenska företag. Den begränsade utländska aktörers möjligheter att förvärva aktier i svenska aktiebolag eller andelar i svenska handelsbolag eller andra

Prot. 2020/21:17
30 september

-----
*Kompletterande
bestämmelser till
EU:s förordning
om utländska direkt-
investeringar*

rörelser som drevs i Sverige. Sedan lagen upphävdes år 1992 finns det i dag mycket begränsade möjligheter att påverka eller i förekommande fall förhindra utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden i Sverige.

Förutom att det kalla kriget var slut 1992 hade vi en moderatledd regering, och ett medlemskap i EU, eller EG som det hette på den tiden, låg runt hörnet. Till skillnad från många andra partier sveptes Vänsterpartiet inte med i den våg av lagförändringar som gjordes i den tidsandan före EU-medlemskapet och efter Sovjetunionens fall. Därför var Vänsterpartiet emot att man avskaffade dåvarande lagstiftning om utländska direktinvesteringar.

I dag har vindarna vänt, och riksdagen tycker att det behövs lagstiftning kring utländska direktinvesteringar. Det är klokt. Men man kan undra över varför det är så bråttom från de borgerliga partierna. De skäller på regeringen hit och dit för att den inte är snabb nog när de själva 1992 var väldigt snabba med att avskaffa en lagstiftning som de i dag vill ha tillbaka.

Jag tror att allt lagstiftningsarbete behöver ske på en klok och god grund. Man behöver utreda och tänka till innan man sätter ned foten. Jag hoppas att det sker även denna gång. Vi ser nämligen att det finns stora skillnader mellan hur det är i dag och hur det var förr. Vi lever i dag i ett digitaliserat samhälle där information finns i datorer snarare än på papper och där offentligt ägande har trängts ut av privatiseringar och outsourcing. Det gör att det även i privata bolag finns för Sverige säkerhetskänslig kunskap som vi inte vill ska hamna i orätta händer.

Mycket av denna debatt handlar om att peka ut antagonister som Ryssland och Kina. Men jag tror att vi ska ha klart för oss att hotbilden är bredare än så. I en digitaliserad värld kan också icke-statliga aktörer och stater som saknar direkt geografisk koppling till Sverige ändå vara intresserade av att vara antagonister till oss. Det visar inte minst det omfattande flyktingspionage som vi har sett i vårt land, till exempel den körkortsapp på farsi som avslöjades i förra veckan och som samlar in information och spelar in samtal som användaren av appen gör. Vi vet inte vilka som ligger bakom, men man kan ha sina misstankar riktade mot till exempel Iran.

Även om ISP nu får en nyckelroll som kontaktpunkt, och säkerligen i framtiden kommer att ha ännu tydligare nyckelroller, är det viktigt att betona en stark myndighetssamverkan. Jag tror att det är genom kunskapsöverföring mellan myndigheter som vi får en bred säkerhetsbild klarare för oss. Jag tror till exempel att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, kan ha en nyckelroll i kunskapen om hur vi förebygger civila kriser.

När den nuvarande säkerhetsskyddslagen togs fram för två år sedan hade it-skandalen på Transportstyrelsen briserat. Då var det uppenbart för var och en vad priset för outsourcing och privatiseringar kan bli, att känslig information om alla fordon i Sverige hamnar i händerna på personer som inte är säkerhetsklassade eller ens lyder under svenska regler.

Det offentliga hanterar dagligen mängder av information. Mycket av det som skapas och lagras är både viktigt och känsligt. Vissa uppgifter klassas som skyddsvärda, och en del rör till och med rikets säkerhet. Om information går förlorad, stjäls, manipuleras eller sprids till obehöriga kan det få allvarliga konsekvenser för oss. Både individer och samhällsstrukturen kräver stora mängder av information för att vardagen ska fungera.

När kortsiktig vinst blir drivkraften för att upprätthålla ett system sätts långsiktigheten på undantag, och helheten går förlorad. Det finns riskmoment i sig att outsourca uppgifter till privata aktörer som innebär hantering av säkerhetskänslig information.

Jag tror att vi var många som kollade på ett av de senaste avsnitten av *Svenska nyheter* som tog upp Rymdbolaget i Kiruna. Det var en mycket bra granskning av ett komikergång. Man skrattade, men det var något som fastnade i halsen när man förstod allvaret i att vi inte ens vet hur länge som känslig information kommer att levereras från Kiruna direkt till Kinas militär.

Ett annat ämne som jag kortfattat vill beröra i dag är ägandet av mark. Sverige som stat är ofta en stor markägare runt om i vårt land. Samtidigt finns det ofta en vilja att minska statens markinnehav. Det är därför viktigt att ta hänsyn till säkerhetsdimensionerna och att vårt statliga markäggande i framtiden bör präglas av en större säkerhetsdimension än i dag. Det kommer att stärka totalförsvaret av Sverige.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 15 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag i UU3.

När riksdagen nu ska fatta beslut om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar innebär det att en svensk lagstiftning som säkrar granskningen av sådana investeringar äntligen kommer på plats. Därför är det välkommet att den nya EU-förordningen börjar gälla redan från oktober månad.

Ett gemensamt och effektivt system för granskning av utländska direktinvesteringar är helt centralt, inte minst i tider av oro och allvarlig ekonomisk nedgång.

Verkligheten visar att det är på just detta sätt. I kölvattnet av finanskrisen 2008 såg vi hur omfattande utländska direktinvesteringar gjordes i undervärderade och därmed sårbara europeiska bolag, inte sällan med verksamhet inom strategiskt viktig infrastruktur som it, energiförsörjning och hamnar. Då handlade det i första hand om uppköp i de försvagade ekonomierna i södra Europa, även om en del andra EU-länder också såg samma företeelse.

Uppköpen var i dessa fall kopplade till Kina. I kommunistpartiets dokument *Made in China 2025* finns strategin bakom detta formulerad, som bland annat gör klart att kinesiska bolag får tillgång till omfattande kapital genom statliga subventioner.

Fru talman! Att kinesiska uppköp i Sverige inte sker av en tillfällighet vidimeras i en kartläggning från Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, från december 2019. Kartläggningen visar att ett femtiotal svenska företag med sammanlagt hundratals dotterbolag har fått den kinesiska staten som huvudägare under 2000-talet.

Det är viktigt att framhålla att utländska investeringar i grunden är välkomna och har stor betydelse både för företag och för samhällets utveckling och sysselsättning. Det är också viktigt att framhålla att den lagstiftning som vi beslutar om i dag inte är riktad mot något enskilt land. Den är generell till sin karaktär. Men det går inte att komma runt verkligheten. Sverige har alltför länge varit utan ett effektivt system för att granska in-

vesteringar och uppköp utifrån viktiga strategiska effekter för samhället och också utifrån effekter för rikets säkerhet.

Fru talman! Med den nya lagstiftningen får Inspektionen för strategiska produkter, ISP, uppdraget och resurserna att vara myndighet och nationell kontaktpunkt gentemot EU och det gemensamma regelverket för hur medlemsländerna kan granska och vid behov hindra utländska investeringar. Utöver denna roll som internationell samordnare får ISP även befogenhet att bygga upp en fungerande nationell granskningsfunktion, så som har sagts tidigare här i debatten. Det innebär bland annat att uppgifter från berörda företag kan inhämtas inför en investering om risker föreligger för att agerandet kan påverka svensk säkerhetskänslig verksamhet. Det finns all anledning att stödja detta upplägg, och vi i Kristdemokraterna förutsätter – utan att reservera oss – att myndigheten faktiskt tilldelas de resurser, den kompetens och det kunnande som krävs för att klara detta för vårt land så viktiga arbete. Om så inte sker undergrävs själva syftet med hela lagstiftningen, vill jag säga.

Fru talman! En av utmaningarna framöver blir att hitta en balans mellan att skydda svenska intressen och samtidigt visa att Sverige är en attraktiv nation att investera i. Hans Wallmark var inne på detta i sitt anförande. Detta är en inte helt enkel men oerhört viktig avvägning – lika viktig som att i pandemins och de stängda gränsernas tid slå vakt om frihandel och nya internationella handelsavtal. Kristdemokraterna är och kommer alltid att vara varma frihandelsvänner, utan att för den skull passivt se på om vårt lands säkerhet hotas genom uppköp och investeringar i strategiskt viktiga samhällssektorer.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 16 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det är verkligen så att Sverige är en del av världen – och måste så vara. Det är avgörande, fru talman, att företag och investerare runt om i hela världen ser Sverige som ett attraktivt ställe att placera sina pengar på och ett attraktivt land att investera i. Det är faktiskt så att det är just vår fria ekonomi som har gett oss de ekonomiska och tekniska muskler vi behöver för att också kunna skydda oss mot kvalificerade hot från andra länder.

Fru talman! Det är glädjande för en person som jag – en liberal och någon som vill se sig själv som en del av världen – att vi kan göra detta tillsammans i EU. I Europeiska unionen tar vi, i och med detta och liknande beslut runt om i unionen, tillsammans upp striden mot de länder som vill använda vår fria ekonomi för otillåten vinning. Det handlar om dem som utgör ett säkerhetshot och vill investera i känslig infrastruktur. Det handlar om dem som kanske vill komma åt att köpa upp känslig teknologi och om dem som vill äga infrastruktur på för oss säkerhetspolitiskt känsliga platser.

Det är helt nödvändigt att få kontaktpunkten för detta gemensamma europeiska arbete på plats, fru talman. Det är också helt nödvändigt att se till att ISP får ordentliga muskler för att utföra granskningarna på plats. Om vi ska kunna upprätthålla vår säkerhet och kontrollen över vår känsliga infrastruktur i det här landet, fru talman, är det helt avgörande att vi gör det tillsammans. Vi behöver göra det tillsammans i EU, med öppenhet och samtidigt som vi värnar den fria, globala, öppna ekonomin.

Fru talman! Man får dock inte vara naiv. Av det skälet är jag och Liberalerna – som driver på för den här typen av åtgärder sedan tidigare – väldigt glada att det finns pengar i budgeten till ISP, den myndighet som får just det här ansvaret. Det gör att de kan se till att få rätt kompetens på plats. Det framkommer tydligt att de har ett ansvar att samarbeta med andra myndigheter, och det framkommer tydligt att detta är ett arbete som vi behöver göra tillsammans med andra europeiska länder.

Även ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är vi i Sverige nämligen sällan ensamma. Vi är hotade inte för att vi är Sverige utan för att vi ingår i den delen av världen där vi har fri- och rättigheter och tror på demokrati, yttrandefrihet och en fri ekonomi – alla de saker som länder som till exempel Kina, som har nämnts tidigare, avskyr. De ser alla dessa saker som hot. Det är därför vi i Sverige, som en del av den liberala världen, är hotade. Av det skälet är det avgörande att vi gör detta tillsammans, både för att Sverige fortsatt ska vara attraktivt att investera i och för att vi ordentligt ska kunna granska de investeringar som riskerar att vara farliga för vår säkerhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 7 Riksrevisionens rapport om undantag från skolplikten – regler, tillämpning och tillsyn

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU3
Riksrevisionens rapport om undantag från skolplikten – regler, tillämpning och tillsyn (skr. 2019/20:162)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om undantag
från skolplikten –
regler, tillämpning
och tillsyn*

Anf. 17 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Skolan är samhällets minsta gemensamma nämnare. Där bygger lärande och fostran framtidens vuxenvärld, och där bestäms den gemensamma kulturen och överförs från en generation till nästa. Där förvärvas kunskaper, och nya bekantskaper, vänskaper och kärlekar blir till. Att gå i skolan är så enkelt, så självklart och så viktigt.

Fru talman! Att gå i skolan i Sverige är både en plikt och en rätt för alla barn. Att alla går i skolan är viktigt för att vi ska kunna utjämna skillnader i de livschanser som i stor grad bestäms av uppväxtmiljön. Plikten innebär att alla barn mellan 6 och 16 år måste gå i skolan och ta del av den verksamhet och undervisning som anordnas där. Det finns dock några situationer som utgör undantag från skyldigheten att gå i skolan, och Riksrevisionen har granskat hur dessa undantag från skolplikten fungerar.

Granskningen har sin upprinnelse i det uppmärksammade Ystadsfallet, där föräldrarna i en fembarnsfamilj hållit barnen från skolan i många år genom att ge sken av att familjen befann sig utomlands. Granskningen omfattar dock tre skolpliktsbrytande bestämmelser, nämligen ledighet, varaktigt vistelse utomlands och fullgörande av skolplikten på annat sätt. Man kan väl sammanfatta granskningen med att Riksrevisionen konstaterar att det fungerar dåligt och att det fungerar olika.

Grunden är att det är gamla bestämmelser som har kommit till i olika syften och för att adressera olika problem. Dessa har sedan överförts till gällande skollagstiftning när den trädde i kraft 2010, vilket har gjort att bestämmelserna förhåller sig till varandra på ett otydligt sätt. Dessutom har bristande stöd från Skolverket och en obefintlig tillsyn från Skolinspektionen lett till att hemkommuner och rektorer har tillämpat bestämmelserna på väldigt olika sätt.

Riksrevisionen landar helt rimligt i sina rekommendationer och föreslår att regeringen bör ta initiativ till att ändra bestämmelserna i skollagen och då beakta

- hur långa ledigheter en rektor ska kunna ta beslut om
- om en möjlighet till sanktionsavgift bör införas i skollagen
- om bestämmelsen om varaktig vistelse utomlands enbart ska vara tillämplig för barn till statligt anställda som är stationerade utomlands.

Vidare rekommenderar Riksrevisionen att Skolinspektionen bör utföra tillsyn av hur bestämmelserna har tillämpats och att Skolverket bör ta fram stöd och vägledning på området.

Detta är helt rimligt. Regeringen svarar i den skrivelse som vi behandlar här i dag att det kan finnas behov av att se över de aktuella bestämmelserna för att tydliggöra syftet med dem och att man kommer att ta med sig frågan i det fortsatta arbetet. Detta svar har gjort att ett enigt utskott i dag ställer sig bakom tillkännagivandet att regeringen ska följa Riksrevisionens rekommendationer.

Fru talman! Jag har i mitt yrkesliv som rektor varit med om att tillämpa de regler som Riksrevisionen har granskat och som debatten handlar om. Riksrevisionens bild av läget stämmer väldigt väl överens med min egen, nämligen att reglerna är otydliga och stödet sviktande. Låt mig ta några exempel.

Hur lång ledighet kan man ta beslut om? Jag har mött rektorskollegor som, för att slippa ta ställning i den frågan, tillämpar den extrema restriktivitetsprincipen. Då är svaret noll dagar. Jag har själv jobbat för en huvudman där vi rektorer gemensamt landade i en praxis att tio dagar nog är att betrakta som en kortare ledighet eftersom det är den längd skollagen säger att en rektor kan delegera beslutanderätten om. Längre ledigheter än så beviljades i princip aldrig. Frågan är alltså: Hur lång är en kort ledighet, och hur lång är en längre ledighet?

Är det möjligt, fortsättningsvis, för en skolpliktig elev att resa på utlandssemester i några månader till ett ställe där det finns en inrättning som kallar sig för en svensk skola? Är det möjligt att göra sin VFU som lärarstudent på Svenska skolan på Gran Canaria, som har tillstånd av Skolinspektionen och som får statsbidrag från Skolverket, och att ta med sig sina barn för att gå i samma skola?

Detta är autentiska fall där vårdnadshavare velat ha hemkommunens beslut om att få fullgöra skolplikten på annat sätt. Frågan är vad som menas med synnerliga skäl, som ju krävs för ett sådant beslut. Och hur ska hemkommunen kunna svara för kvaliteten i den verksamhet som bedrivs i Thailand eller på Gran Canaria?

Vistas en familj som bor halva året i Storbritannien och den andra halvan av året i Sverige därför att föräldrarnas arbete kräver det varaktigt utomlands? Är barnen i den familjen skolpliktiga i Sverige året om? Om inte, är de då skolpliktiga i Sverige halva året?

Otydligheten är stor, vägledningen är klen och tillsynen är obefintlig. Jag har nämligen som rektor också sett tillsynen, det vill säga konsekvenserna av de rutinmässiga frågor om skolpliktsbevakning som inspektionen och regeringen hänvisar till i sina svar på Riksrevisionens rapport.

Dessa rutinmässiga frågor löser inte problemen med gränsdragningar eller otydlighet, och de skapar inte enhetlighet i tillämpningen. Dessa frågor gör så att huvudmannen skaffar sig koll på vilka elever som är frånvarande från skolan – hur ofta, hur länge, ogiltigt eller giltigt. Detta är viktigt, men det är inte lösningen på problemet med pliktbrytande bestämmelser. Det är lösningen på ett helt annat problem, nämligen arbetet med att tillse att alla elever som omfattas av plikten kommer till skolan.

Fru talman! Problemet att alla som omfattas av skolplikten inte kommer till skolan löses däremot inte av ett nationellt frånvaroregister. Att staten, utbildningsministern eller utskottets ledamöter vet hur stor andel av eleverna som är borta från skolan en vanlig dag gör varken från eller till för den elev som får ångest av blotta tanken på att gå till skolan.

Den som behöver veta hur frånvaron ser ut är i stället den som har möjlighet att sätta in åtgärder för att komma till rätta med den. Elever blir borta från skolan av vitt skilda skäl, och det är ett problem som måste åtgärdas utifrån varje given situation. Det är den enskilda elevens situation som måste hanteras för att frånvaro ska vändas till närvaro. Skolverket arbetar med uppdraget att ta fram en deskriptiv bild av hur läget med frånvaron ser ut, men det är en annan sak. Utifrån den kan vi fatta beslut om strategiska åtgärder, om sådana skulle behövas.

Jag har i rektorsrollen också varit med om att rapportera in statistik till SCB om elevantal, tjänster och lärarbehörighet. Den administrationen är väsentlig. Det finns ingen anledning att tro att ett nationellt frånvaroregister, som förmodligen skulle kräva minst månadsvis rapportering för att vara adekvat, skulle rendera mindre administration ute på landets skolenheter – snarare betydligt mer.

Och till vilken nytta skulle det vara? Särskilt onyttigt framstår det just nu när alla uppgifter om landets skolenheter är hemliga. Ärligt talat står frågan om ett nationellt frånvaroregister i skymundan för hemlighetsmakeriet i det svenska skolsystemet. Utan ordentliga bestämmelser om insyn i alla skolenheters verksamhet skulle ändå ingen få veta vad som fanns i det där registret. Nej, fru talman, problematisk skolfrånvaro måste upptäckas lokalt, för det är lokalt som den kan åtgärdas.

Fru talman! Att gå i skolan är så enkelt, så självklart och så viktigt. Självklart ska alla barn i Sverige gå i skolan. Att skapa ett nationellt frånvaroregister kommer inte att göra att en enda unge med problematisk frånvaro kommer åter till skolan. En bra första åtgärd för att uppnå att alla barn går i skolan är dock att agera utifrån Riksrevisionens rekommendationer. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 och i övrigt bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande 3.

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin (S).

Anf. 18 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Låt mig först yrka bifall till reservation 4 och i övrigt bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Häromdagen fick jag ett mejl från en medborgare som undrade varför vi tvingar barn att gå i skolan. Det var så han framställde det – varför tvingar vi barn att gå i skolan? Vi talar om skolplikt. Han ansåg dock att detta är ett skoltvång i stället för, som i andra länder, en utbildningsplikt som låter föräldrarna avgöra vad som är en lämplig kunskapsnivå.

Svaret var ganska enkelt: Skolplikten är en grundläggande utgångspunkt för vårt utbildningssystem. Skolplikten ska garantera att alla elever får en likvärdig utbildning oavsett social tillhörighet. Det är en plikt som garanterar att varje barn får nödvändig utbildning men som också ser till att man får andra färdigheter som behövs i livet. Inte minst är den sociala kontaktytan ett starkt argument för att det är bättre med en skolplikt än med en utbildningsplikt, som många andra länder har. Barns utbildning får aldrig vara beroende av föräldrarnas godtycke.

Med detta sagt reglerar skollagen vissa fall där undantag från skolplikten kan göras, det vill säga fall där det är acceptabelt att vara frånvarande från skolan. Vi har precis hört en redogörelse för detta. Det gäller alltså beviljade ledigheter, varaktig vistelse utomlands eller fullgörande av skolplikten på annat sätt av särskilda skäl.

Under våren 2018 aktualiserades frågan om undantag från skolplikten i det uppmärksammade fallet i Ystads kommun med fyra barn som aldrig gått i skolan. Av respekt för barnen tänker jag inte orda mer om saken i sig. Detta fall visade dock att det var uppenbart att regelverket inte tillämpades korrekt och inte tillämpades lika över landet samt att uppföljningen av beslut om undantag inte var tillfredsställande.

Riksrevisionen valde därför att granska regelverket utifrån tre frågeställningar.

För det första: Är undantag från skolplikten tydligt reglerade i skollagen?

För det andra: Bedriver Skolinspektionen en ändamålsenlig tillsyn av bestämmelserna?

För det tredje: Har Skolverket tagit fram ett fullgott stöd för kommunerna att tolka lagstiftningen?

Granskningens resultat var nedslående. Riksrevisionen konstaterar att regelverket inte tillämpas i enlighet med lagstiftarens intentioner. Samtliga bestämmelser är otydliga. Beslutsfattarna har svårt att avgöra inte bara hur de ska fatta beslut utan också vilka beslut de ska fatta. Detta innebär att tillämpningen av lagstiftning skiftar starkt både mellan och inom kommunerna. Skolinspektionen har inte utövat någon tillsyn över tillämpningen, och Skolverket har inte tagit fram tillräckligt med stöd och vägledning för någon bestämmelse. Det är inte någon liten kritik som framförs.

Sverigedemokraterna kan utifrån Riksrevisionens rapport se att det finns ett antal fall där lagändringar eller tillämpningsföreskrifter måste ske omgående.

För det första: Rektorerna utsätts ibland för starka påtryckningar från drivande föräldrar att bevilja ledighet av den mest skiftande karaktär. Det skulle vara en stor avlastning för rektorerna om man fastställde vad som gäller för längre ledighet, exempelvis ledighet i mer än 20 dagar. Från vår

sida menar vi att detta alltid borde avgöras av huvudmannen och inte av rektorn.

För det andra menar vi att det finns en stor otydlighet i skollagens begrepp ”synnerliga skäl”. Ibland är det resor, och ibland är det filminspelningar. Det kan också vara religiösa högtider och annat som är grund för ledighet över tio dagar. I de allra flesta fall är det inte särskilt acceptabelt. Några huvudmän tolkar begreppet betydligt mer restriktivt och ger inte ledigt alls, vilket vi hörde föregående talare beskriva väldigt väl. Ett förtydligande av regelverket skulle underlätta rektorernas och huvudmännens arbete väldigt mycket.

För det tredje ser vi, i samband med detta, allvarligt på att det finns föräldrar som inte accepterar ett nej från rektorn. När rektorn säger att de inte får lov att ta ledigt väljer föräldrarna ändå att hålla barnen borta från undervisningen. Detta kan aldrig någonsin accepteras utan måste bekämpas. Vi anser att ett vite alltid ska utdömas i dessa fall om det inte skulle finnas någon särskild anledning att inte göra det. Som huvudregel ska ett vite utdömas. Vi tycker också att man ska göra en anmärkning om ogiltig frånvaro i betygsdokumentet för elever i högre årskurser.

För det fjärde menar vi att Skolinspektionen måste bli bättre på att utöva tillsyn även när det gäller det aktuella regelverket för undantag från skolplikten. Vi tycker också att regeringen måste förtydliga Skolinspektionens uppdrag i detta avseende.

För det femte efterlyser vi att riksdag och regering stiftar tydliga och konkreta lagar. Man måste vara tydlig och konkret i sina mål så att skolplikten fullgörs av samtliga elever. Det är också regeringens åliggande att ge tillräckliga resurser till de tillsynsmyndigheter som står under statlig kontroll så att de kan utföra sitt uppdrag på ett fullgott sätt. Därför vill vi också att regeringen ska göra de lagändringar som krävs för detta.

Vi har lyft fram dessa punkter i vår följdmotion, men ibland måste man också som politiker vara pragmatisk. För vår del är det absolut viktigaste att det nu sker förändringar i enlighet med de förslag som Riksrevisionen lyfter fram. Eftersom regeringen, som vanligt, är väldigt senfärdig var det viktigt för oss att bidra till att utskottet blev enigt om tillkännagivandet. Eftersom tillkännagivandet innebär att regeringen ska följa Riksrevisionens rekommendationer ligger det helt i linje med vad vi vill se för förändringar. Av denna anledning ställer vi oss bakom just detta tillkännagivande.

Fru talman! Betänkandet innehåller även ett andra tillkännagivande, nämligen om att regeringen ska se över möjligheten att införa ett nationellt frånvaroregister.

Ogiltig frånvaro är ett stort problem på många skolor, och det är inte något nytt fenomen. En statlig utredning föreslog redan 2017 att Skolverket skulle få i uppdrag att samla in och redovisa nationell statistik om frånvaro. Remissrundan avslutades i maj 2017, och sedan dess har det varit tyst.

Det är viktigt, tycker vi sverigedemokrater, att vi får bukt med elevers frånvaro. Även om vi stöder tanken på ett nationellt frånvaroregister och ställer oss bakom det tillkännagivandet anser vi att det behövs fler åtgärder för att huvudmännen ska kunna se till att skolplikten följs. Vi vill därför att uppdraget till regeringen ska breddas och har just därför anslutit oss till Liberalernas yrkande i denna fråga.

Prot. 2020/21:17
30 september

-----
*Riksrevisionens
rapport om undantag
från skolplikten –
regler, tillämpning
och tillsyn*

Anf. 19 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Under hösten 2018 uppmärksammades ett fall i södra Sverige, där vårdnadshavarna till ett antal skolpliktiga barn uppgett att de tillbringat större delen av året utomlands och att barnen därför inte hade möjlighet att gå i skolan. Kommunen fattade då ett beslut om att skolplikten upphört på grund av varaktig vistelse utomlands. Det framkom dock senare att familjen inte varit utomlands i den utsträckning som de uppgett för kommunen.

Nuvarande bestämmelser om undantag från skolplikten beslutades år 2010. Men de riskerar ändå att användas på ett sätt som de inte är avsedda att göra, eftersom fler familjer vistas utomlands längre eller kortare perioder under veckor då barnen egentligen ska gå i skolan, likt detta fall.

Barn som är folkbokförda i Sverige har skolplikt, men Riksrevisionen lyfter i sin rapport fram oroväckande brister. Granskningen visar att regelverket inte tillämpas som det är tänkt. Samtliga tre bestämmelser är otydliga, menar Riksrevisionen, vilket gör att beslutsfattarna har svårt att avgöra hur de ska besluta och vilka beslut de ska fatta. Därför finns en stor variation i tillämpningen av lagstiftningen i kommunerna.

I granskningen framkommer också att Skolinspektionen inte har utövat någon tillsyn över hur bestämmelserna tillämpas och att Skolverket inte har tagit fram tillräckligt med stöd och vägledning för någon bestämmelse. För att göra regelverket tydligare rekommenderar alltså Riksrevisionen, som vi hört tidigare från talarstolen, bland annat att regeringen ska ta initiativ till att förändra skollagen.

Vi i Vänsterpartiet är glada att utbildningsutskottet står bakom detta, för vi vet att fullgjord skolgång är en av de viktigaste faktorerna för att motverka ojämlikhet, ohälsa och fattigdom. Inte minst i en tid då klyftorna i vårt samhälle ökar och arbetsmarknaden förändras är det viktigt att säkerställa alla barns rätt till skolgång och kunskap.

Samtidigt som vi vill se en förändring vill vi också att regeringen och ansvariga skolmyndigheter ska utreda förslagen väldigt noga för att se vilka konsekvenser de kan få.

En av rekommendationerna från Riksrevisionen går exempelvis ut på att regeringen bör ta initiativ till att ändra bestämmelserna i skollagen och se över om en möjlighet till sanktionsavgift bör införas i skollagen. Det är ett förslag som vi menar måste utredas väldigt noga, bland annat utifrån ett klassperspektiv. Syftet med dessa förslag ska ju ändå vara att vi säkerställer barnens rätt till skolgång och kunskap, inte att vi försämrar vissa familjers ekonomiska situation, vilket i sin tur försämrar barnens situation.

Fru talman! Ett nationellt frånvaroregister har också föreslagits av vissa partier, något som vi motsätter oss. Det pågår redan ett arbete på Skolverket med att se över de stöd som erbjuds till huvudmän, rektorer och vårdnadshavare när det gäller främjande och förebyggande arbete för att förhindra och minska frånvaro. Vidare pågår inom Skolverket ett arbete med att kartlägga elevfrånvarons omfattning och att fylla kunskapsluckor kring frånvaro. Regeringen har dessutom angett i skrivelsen att de avser att följa detta arbete.

Regeringen har även framfört att det kan finnas behov av att se över de aktuella bestämmelserna i skollagen för att tydliggöra syftet med dem. I detta sammanhang vill vi också påminna om att Skolverket tidigare har framfört att myndigheten inte heller anser att insamling av nationell från-

varostatistik skulle vara ett verkningsfullt instrument för att minska frånvaron. Skolverket har även framfört att det inte finns något tydligt syfte med nationell frånvarostatistik, eftersom det är den enskilda elevens situation som måste hanteras för att vända frånvaro till närvaro.

Av dessa skäl och för att inte ytterligare öka skolornas administrativa börda har Skolverket i stället förordat att regelbundet kartlägga elevfrånvaron samt huvudmännens och skolornas förebyggande arbete och frånvarouppföljning. Ett sådant arbete pågår redan i dag.

Mot denna bakgrund anser vi att riksdagen inte bör ställa sig bakom det tillkännagivande som handlar om att införa ett nationellt frånvaroregister. Vänsterpartiet ställer sig därmed bakom reservation 1.

(Applåder)

Anf. 20 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Liberalerna står självklart bakom samtliga sina yrkanden men särskilt reservation 2 i utbildningsutskottets betänkande om elever med långvarig frånvaro.

Jag ska inte redogöra för Riksrevisionens rapport. Riksrevisionen har tittat på regler, tillämpning och tillsyn av skolplikten, och man kan väl säga att både reglerna och tillämpningen är otydliga och att tillsynen är i princip obefintlig. Och det är en mycket kraftfull kritik mot regeringens myndigheter och ytterst Skolverket och Statens skolinspektion. Bakom de här siffrorna och den här utvecklingen ligger väldigt allvarliga och sorgliga situationer som vi måste förebygga.

Det handlar inte bara, fru talman, om några som åker till Thailand under vintern, utan det finns också situationer där man struntar i rektorns beslut eller skolans information som säger: Vi kommer inte att bevilja ledighet, för er son eller dotter behöver gå i skolan. Är man inte i skolan tappar man undervisning och tappar fart, och det påverkar självklart kunskapsmålen och ytterst deras betyg.

Det finns ytterligare exempel på problem som vi måste ta upp i det här sammanhanget, nämligen barn som förs ut ur landet ofrivilligt, barn som efter sommaravslutningen inte dyker upp till höstterminen. Därför är skolplikten viktig. Jag hoppas att inte någon i dag ska börja kräva att vi ska luckra upp skolplikten och överlåta huvudansvaret till hemmet och vårdnadshavarna, för skolplikten är ju samhällets viktigaste insats för att säkra att alla elever i Sverige får tillgång till en bra utbildning, vilket i sig ger säkerhet och trygghet.

Vi kommer att förorda förslaget om nationellt frånvaroregister. Jag har hört många invändningar mot att det behövs. Men så fort vi får någon medieuppgift om att det finns 5 000–6 000 hemmasittare – och vi vet inte hur många barn som faktiskt sitter hemma – frågar många politiker helt plötsligt varför det är så.

När vi tittar på CSN och indragna studiemedel och studiebidrag, inte minst i gymnasieskolan, förvånas och överraskas många skolpolitiker, både kommunalt och här i riksdagen. Detta beror på bristande rutiner och avsaknad av en systematisk uppföljning av frånvaron.

Fru talman! Vi måste göra något åt detta. Det räcker inte att hänvisa till Skolverket. Jag har i åtminstone fyra fem år hört att Skolverket jobbar med denna fråga, men vi har inte haft en pandemi i fem år. Jag förstår dock att man har fokuserat på denna fråga under våren.

Denna granskning genomfördes för drygt ett år sedan, och i december förra året hade vi en dragning i utskottet.

Jag hoppas att dessa frågor ska tas på större allvar. Många kommun- och regionpolitiker som jobbar med frågor om psykisk ohälsa och elevhälsa närmar sig till slut frågan om elevers närvaro och frånvaro. Eftersom brister i närvaron får omfattande negativa konsekvenser måste vi ha koll på varför eleverna inte är i klassrummet en vardag.

Givetvis finns exempel med studier och vistelser utomlands. Man följer med sina föräldrar när de arbetar utomlands eller man har tillfälligt ledigt. Då gör skolan upp med eleven och vårdnadshavaren om vilka uppgifter som ska göras och vilka kontakter som ska tas mellan hemmet och skolan.

Men det är de andra problemen vi måste ta tag i. Därför är det viktigt att vi jobbar för möjligheten att införa ett nationellt frånvaroregister. De viktigaste avnämarna är givetvis huvudmännen, den enskilda skolenheten och rektorn i samråd med vårdnadshavaren och eleven. Det handlar om att förebygga.

Fru talman! Den värsta effekten av långvarig frånvaro är kriminalitet. Det är inte ovanligt att många av de yngre barn som snappas upp av ungdomsgång och kriminella gäng också har stor skolfrånvaro. Därför är detta en viktig brottsförebyggande insats.

Jag yrkar åter bifall till vår reservation, nr 2, om elever med långvarig frånvaro. Denna fråga har inte varit ett specifikt uppdrag för Riksrevisionen, men i sin inlägga till regeringen hemställer Riksrevisionen till Sveriges regering att ta en bredare ansats och titta på frågan om just hemmasittare.

Hemmasittare är inga skolkare utan elever med olika funktionsnedsättningar. Det kan handla om stök, bråk och oordning på skolan som gör att de ofrivilligt stannar hemma på grund av avsaknad av anpassad studiegång och pedagogiskt stöd i klassrummet.

Denna fråga är central, och vi kommer att fortsätta att kämpa för att detta förslag ska gå igenom.

Anf. 21 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Hösten 2018 uppdagades en tragedi i Ystad. I en familj med fem barn, varav fyra var i skolåldern och ett var myndigt, hade inget fått gå i skolan. Det var Helsingborgs Dagblad, Sydsvenskan och den duktiga journalisten Andreas Persson som i juni 2019 publicerade familjens öde och myndigheternas bristande kontroll av skolplikten.

Efter den mediala uppståndelsen beslutade Riksrevisionen att göra en revision av hur skolplikten efterlevs. I revisionsrapporten framkom sedan en rad brister i hur det fungerar. Revisionens skarpa slutsats var att skollagen behöver ändras på några punkter. Det handlar om hur lång ledighet en rektor kan ge en familj som vill resa utomlands och om någon typ av böter ska införas för vårdnadshavare som inte låter sina barn gå i skolan, vilket finns till exempel i Danmark.

Riksrevisionen ansåg också att Skolinspektionen bör utföra tillsyn av hur bestämmelserna tillämpas och att Skolverket bör ta fram stöd och vägledning på området.

Regeringen ansåg att det inte var nödvändigt med några beslut, men glädjande nog ansåg alla i utbildningsutskottet att riksrevisorernas förslag skulle genomföras.

Det som hände Ystadbarnen, som ingen saknade i skolan, var en tragedi som aldrig bör hända igen. Förhoppningsvis kan vi med dagens beslut skapa en ordning som minimerar risken för fler sådana tragedier.

Anf. 22 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman, kollegor och inte minst alla elever och lärare i Sveriges skolor! Vi satsar varje år miljarder på att säkra en god undervisning och en trygg vardag för våra barn i skolan. Vi lyckas inte alltid med allt, men vi ser att lärare, pedagoger och annan personal överallt i landet gör stora insatser för att få till en undervisning som lyfter varje barn. Att vara med mina egna barn i skolan i Malmö eller att vara på besök runt om i landets skolor ger alltid en påminnelse om det stora arbete som görs runt omkring i landet. Oftast är undervisningen bra. Det tycker även eleverna, som tur är.

Men vad hjälper det om undervisningen är bra om inte eleverna är i skolan för att ta del av den? Vad vi än gör för att förbättra skolans undervisning är första steget att se till att barnen faktiskt är där och tar del av den.

Den bittra verkligheten är dock att många barn alldeles för ofta är frånvarande från skolan. Det visade sig till exempel i det mycket omtalade fallet i Ystad, som flera har nämnt, men det finns mycket problematiskt frånvaro som inte når sådana extrema nivåer som i det fallet. Det handlar om barn vars föräldrar inte prioriterar skolan eller barn som förtrycks av hedersskäl eller rent av förs ut ur landet. Detta är verkligheten, och att det krävs journalister för att upptäcka varje enskilt fall är inget vi borde acceptera.

Så hur får vi fler att vilja vara i skolan och få lov att vara i skolan? Att säkra att barn vill vara i skolan är en fråga som vi i Centerpartiet har prioriterat länge och där vi även fått genomslag för flera förslag. Eleverna måste såklart må bra, och därför ska tillgång till elevhälsa garanteras. Undervisningen måste vara relevant, och därför ses den över och ska bli mer digital. Det ska också vara meningsfullt att gå i skolan, och nya kursplaner, så att man förstår vad som händer, är en del av det.

Att göra skolan mer attraktiv är för oss i Centerpartiet bara en sida av myntet när det kommer till att minska frånvaron. Den andra sidan är att ha koll på frånvaron, följa upp den och säga skarpt ifrån till de föräldrar som begränsar barnens rätt till skolgång. Här ligger Sverige efter. Men nu har vi utskottets, och förhoppningsvis snart även riksdagens, stöd att ändra på detta genom att införa ett nationellt frånvaroregister som gör att vi kan ha koll på frånvaron.

Skolverket har påpekat att frågan om frånvaro är större än de delar Riksrevisionen lyfter fram i den rapport vi i dag debatterar och som utskottet med rätta ger sitt stöd till. Problemet med stor frånvaro och hemmasittare behöver ses i ett större perspektiv än regeringen ger uttryck för i sitt svar på rapporten. Därför vill vi att regeringen följer Riksrevisionens förslag och att det införs ett nationellt frånvaroregister – för det är just ett exempel på ett sådant större perspektiv.

Ett nationellt frånvaroregister har faktiskt tidigare föreslagits av Saknadutredningen 2016.

En förebild på området är Nederländerna där ett nationellt frånvaroregister kraftigt har minskat frånvaron i skolorna. Registret i Nederländer-

Prot. 2020/21:17
30 september

-----
*Riksrevisionens
rapport om undantag
från skolplikten –
regler, tillämpning
och tillsyn*

na innebär att ansvariga på olika nivåer, inom politik såväl som förvaltning, kan granska hur antalet skolavhopp varierar över tid och mellan skolformer. Dessutom tillkommer den centrala registreringen av frånvaro som skolorna är skyldiga att föra in. Detta gör att det finns goda möjligheter att hålla koll på utvecklingen.

I Sverige registrerar lärare redan frånvaron i klassrummet, men det sker inte på ett systematiskt sätt. Det finns heller inget sätt att följa utveckling från centralt håll, inte alltid ens i kommunerna. Detta kan vi ändra på genom att införa ett nationellt frånvaroregister. Vi skapar alltså inte mer administration för lärarna, men vi ser till att den administration de redan gör utnyttjas på ett vettigt sätt. Detta borde alla vara för.

Givetvis räcker det inte att samla in data. Registret löser inte frånvaron i sig. Det är vad man gör med dessa data och analyserna av dem som gör skillnad. För att minska frånvaron krävs aktiva åtgärder som stöder eleverna i vardagen, och här finns redan många. Men det är genom att rikta uppmärksamhet på skolor där frånvaron är hög och att faktiskt se de elever som inte är i skolan som problemet kan börja lösas.

Det vi föreslår här om ett nationellt frånvaroregister är inte ett sätt att straffa barnen för att de har varit borta, utan det är till för att man ska kunna lära sig vad som skapar problem och för att kunna utveckla en bättre skola för alla barn. Det är en viktig sak, för det är en helt grundläggande förutsättning för att ge barnen en bättre framtid.

Forskning visar att de elever som har hög frånvaro i grundskolan också ofta är de elever som så småningom hoppar av skolan helt. Och skolavhopp leder i sin tur till ökad risk för arbetslöshet, utanförskap och kriminalitet. I min hemstad Malmö är detta samband alldeles smärtsamt tydligt. Allt fler ungdomar och barn fångas upp av gängen när de i stället borde ha fångats upp av skolan. Det är helt oacceptabelt.

Därför har jag förespråkat ett nationellt frånvaroregister. Det är en konkret och direkt insats som gör att vi kan se till att fler barn i Malmö och i resten av Sverige får den skolgång de förtjänar och har rätt till. Att kapitulera inför detta och acceptera nuvarande ordning, som regeringen gör här, är sorgligt.

I dag hoppas jag därför att riksdagen kan ta ännu ett steg mot en skola där fler elever tar del av den undervisning som erbjuds, en skola där fler barn vill vara och känner sig välkomna och, inte minst, en skola där fler barn lyckas skapa sig ett fundament som gör att de kan bygga resten av sina liv som de vill.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag, som stöder vårt förslag, med stor förhoppning om att regeringen den här gången agerar snabbt på riksdagens och utskottets önskemål.

Anf. 23 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande UbU3.

Jag vill också så här i inledningen tacka Riksrevisionen för en viktig granskningsrapport där man har visat på brister i hur kommuner följer upp att den skolplikt som finns också efterlevs.

Skolplikten har inte kommit till för nöjes skull. Tvärtom handlar den om omsorg om barnen – att de ska få med sig kunskaper och förutsättningar att utvecklas till sin fulla potential med den bildning och de värderingar

som förmedlas i skolan. De ska kunna gå vidare i ett meningsfullt yrkesliv. Genom att vistas i förskoleklass och skola i tio år tillsammans med människor från andra familjeförhållanden och andra kulturella bakgrunder lär vi oss ömsesidig respekt och förståelse, utöver all den kunskap som förmedlas i skolans undervisning.

Det var därför bra att Riksrevisionen gjorde granskningen och kunde föra fram oklarheterna i ljuset. Det är allvarlig kritik som framförs om hur regelverket tolkas och efterlevs. Sådan kritik måste tas på största allvar.

Riksrevisionen har också ett antal konkreta och skarpa förslag på hur man ska agera för att komma till rätta med problemet. Jag ska erkänna att jag blev förvånad när jag såg hur lamt regeringen valde att hantera Riksrevisionens förslag. Man skriver att det *kan* finnas behov, att man ska ta med sig frågan, att Skolverket *kan* utveckla sitt stöd och att det *kan* finnas skäl att genomföra ytterligare och mer fördjupad tillsyn inom området.

Det behövs tydligare markeringar än så. Därför är jag glad över att utskottet är enigt i tillkännagivandet att regeringen ska följa den rekommendation som Riksrevisionen lämnar till regeringen i sin granskningsrapport.

Det är bra att det också finns en majoritet i utskottet för att i detta sammanhang tillkännage för regeringen att den ska se över möjligheten att införa ett nationellt frånvaroregister.

Det finns i dag stora brister i frånvaroregistreringen. Jag besökte för en tid sedan en fristående skola som hade hittat ett framgångsrikt sätt att arbeta med hemmasittare och elever med problematisk skolfrånvaro. Man kunde objektivt mäta framgången genom minskad frånvaro. När kommunala företrädare strax före mitt besök hade varit där frågade den aktuella skolans rektor hur stor frånvaron var i snitt på de kommunala skolorna. Men det fanns inget svar på den frågan, för det fanns inte något gemensamt sätt att mäta frånvaron i de kommunala skolorna. Än mindre finns det någon sådan nationellt jämförbar statistik över frånvaron.

Fru talman! För elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar börjar inte sällan frånvaron tidigt, med ströfrånvaro. Det handlar sällan om skolk i början, utan det är psykosomatiska symtom som magont, illamående, huvudvärk, ångest och så vidare, som föranleder föräldrarna att sjuk-anmäla eleven. Det handlar alltså inte om olovlig frånvaro. Med ett fungerande system för frånvaroregistrering kan den typen av upprepad ströfrånvaro upptäckas och utredas i ett tidigt skede – pedagogiskt, medicinskt och psykologiskt.

Om man tidigt upptäcker problematiken kan man få bättre förutsättningar att vidta nödvändiga åtgärder, exempelvis att anpassa skolmiljön och undervisningen så att elevens obehag försvinner eller åtminstone blir hanterbara. Mycket är då vunnet. Många av de så kallade hemmasittarna, som det talas mycket om, har en omfattande frånvaro. Det handlar om både terminer och år som de inte går i skolan, och det började ofta med just ströfrånvaro när de var yngre.

Med hänvisning till detta är frånvarorapporteringen alltså ett viktigt redskap, och det är angeläget att utskottets förslag om ett tillkännagivande för regeringen att se över möjligheten att införa ett nationellt frånvaroregister blir verklighet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Prot. 2020/21:17
30 september

-----
*Riksrevisionens
rapport om undantag
från skolplikten –
regler, tillämpning
och tillsyn*

§ 8 En oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU4
En oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018
föredrogs.

Anf. 24 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkande UbU4 och frågan om huruvida vi ska ha en oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018. Innan jag berör den reservation vi har vill jag börja i en annan ände. Jag vill tala om visionen, ambitionen och målet.

Standardiserade tester visar hur Sverige står sig i internationella sammanhang. Men de gör ingen skillnad för min son, för din dotter eller för ditt barnbarn. Skolan är här och nu. Den tiden kommer inte tillbaka. Därför är det viktigt att vi ger barn och unga rätt förutsättningar och möjligheter från början.

Det är i skolan grunden läggs för framtiden för allas förutsättningar att på lika villkor kunna bidra till och delta i samhället. Det är där grunden läggs för allas möjligheter att växa och utvecklas som individer och för allas möjligheter att nå frihet och förmåga att ta sig an vadhelst man önskar i livet.

Sverige har tidigare haft ett av de mest jämlika och högpresterande skolsystemen i världen. Dit ska vi ta oss igen. Men för att göra det krävs det hårt arbete från lärare och elever, och det krävs investeringar och satsningar på att stärka undervisningen i skolan.

Sedan regeringen tillträdde 2014 har vi steg för steg återtagit kontrollen över skolans utveckling. Vi har i dag 31 000 fler anställda i skolan. Det gör skillnad i skolan och för dig som individ när du får det stöd som du behöver. Men mer behöver göras för att möta de barn och unga som har tuffast förutsättningar. När du som lärare går hem med en klump i magen för att du inte hann klart eller inte hann bemöta eleven som ivrigt försökte fånga din uppmärksamhet behöver du fler kollegor – fler som ser, som stöttar och som vägleder.

Vi har satsat på fortbildningen för att stärka dig som lärare och för att ge dig nya verktyg och möjligheter att utöva ditt viktiga jobb. Trots att vi har lärarbrist och växande elevkullar och trots att svensk skola har välkomnat många nyanlända elever de senaste åren har satsningarna på skolan gjort att fler elever lär sig mer. Fler har vågat ta steget ut i vuxenlivet med en ryggsäck full av kunskap, självförtroende och mod.

Fru talman! Vi vet också att vi har misslyckats med vårt viktiga uppdrag, för alla är inte där. Det finns fortfarande barn och unga som inte når målen och som inte tar de där viktiga stegen. Där har vi misslyckats, och där måste vi göra mer.

Vi vet att vi inte har lyckats bryta ojämlikheten i skolan. Den svenska skolan är mindre jämlik än våra grannländers. Det, fru talman, borde vara en väckarklocka för alla utbildningspolitiker.

Den marknadstro som har präglat skolpolitiken har lett till växande klyftor mellan skolor, och således har resultaten försämrats. Det här måste vi gemensamt motverka, för det leder inte till annat än att samhället delas upp redan i skolan.

Fru talman! För några veckor sedan kunde vi läsa att gymnasiebehörigheten stigit lite grann 2020. Om man tittar noggrant kan man se hur klassamhället går i arv genom skolsystemet. Vi vet att utrikes födda elever som kommer sent under sin skoltid har svårare att nå behörighet. Därför dras snittet ned i gruppen utrikes födda. Men tittar man på elever med utrikesbakgrund födda i Sverige ser man att det nästan inte finns några skillnader gentemot elever med etniskt svensk bakgrund.

Kontentan av detta är att det inte är ditt ursprungsland som avgör resultatet utan din klassbakgrund. Frågan vi då måste ställa oss är: Hur ska vi kunna ge alla barn möjlighet att klara skolan, oavsett vilket hem man råkar födas i eller vilken skola man går på? Detta är en av våra största utmaningar, och därför måste vi börja med att bryta skolsegregationen.

Fru talman! PISA genomförs vart tredje år, och Sverige har deltagit i studien sedan 2000. Den senaste studien genomfördes våren 2018. Drygt 5 500 elever från 223 skolor deltog. PISA testar elevers kunskaper och kompetens i läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Regering, riksdag och hela det svenska skolsystemet behöver ha bra underlag om elevers kunskaper och om kvaliteten i grundskolan för att kunna fatta adekvata beslut och göra satsningar där det behövs.

Låt mig vara tydlig med att det är allvarligt att det uppstått frågetecken kring statistiken och frågan om urval och bortfall. Man ska kunna lita på en studie som PISA. Det är självklart att varje deltagande skola ska hålla sig till de regler som bestämts av OECD när det gäller vilka elever som ska göra testet. Det är Skolverket som ansvarar för Sveriges deltagande, och det har försäkrats att Skolverket på bästa sätt kommer att instruera deltagande skolor om gällande regler vid deltagande i PISA 2021.

Fru talman! När vi socialdemokrater har makten och resultaten vänder kommer kritiken. I utskottets betänkande, i medier och bland utbildningspolitiker av annan färg än min har det konspirerats, misstänkliggjorts och insinuerats på ett sätt som inte hör hemma i en demokrati. En del av debatten har kommit att landa i svensk migrationspolitik, hur invandrare och människor med annan bakgrund drar ned och tär på resurserna i svensk skola.

För mig är det självklart att alla elevers kunskap och skolgång är vårt gemensamma ansvar. Vi bildar och satsar för framtiden. Det är därför vår skyldighet att ge rätt förutsättningar och möjligheter till alla barn, oavsett bakgrund.

Vi har som sagt en reservation i detta betänkande avseende den oberoende utredning som bör göras. PISA är världens största elevstudie, och det är viktigt och en självklarhet att man ska kunna lita på resultaten. För att säkerställa att resultaten håller hög kvalitet och är jämförbara mellan länder är det viktigt att undersökningen granskas av en oberoende part. OECD har redan ombetts att ytterligare en gång granska Sveriges resultat, och det är vår mening att OECD är den mest lämpliga parten att granska PISA-undersökningens kvalitet eftersom de också har bäst kunskap om undersökningen och vad som gör den jämförbar mellan länder och över tid.

Jag yrkar därför avslag på utskottets förslag och bifall till reservationen.

(Applåder)

Anf. 25 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Till följd av medierapporter har det skapats osäkerhet om PISA-undersökningen i Sverige och trovärdigheten i dess resultat. PISA används både som underlag för insatser och som temperaturmätare för skolans resultatutveckling. Därför är det oerhört viktigt att vi kan lita på resultatet av mätningen. Vi måste ha förtroende för skolan, och vi måste ha förtroende för de underlag vi får som grund för skolpolitikens utveckling. Det tror jag att alla är överens om – jag hoppas det, i alla fall.

Att det finns delar av riksdagen som har lågt förtroende för regeringen är i och för sig inget nytt. Det ligger väl närmast i sakens natur mellan regering och opposition. Men att Socialdemokraterna här i talarstolen försöker flytta fokus från sakfrågan ökar nog inte detta förtroende.

Alla förstår att PISA inte är den enda eller ens den viktigaste frågan för svensk skola. Nu är det dock den frågan vi ska debattera och fatta beslut om i dag, och den kräver faktiskt fakta om skolan, oavsett vad dessa fakta visar om skillnaden mellan skolor, elever, ursprung eller annat.

Att det finns intresse av att undersöka om regeringen och dess myndigheter hanterat PISA korrekt är inget överraskande. Vi i Centerpartiet instämmer helt i det behovet. För Centerpartiet är det viktigt att det finns en stor tillit till PISA-undersökningen, och såklart också andra internationella jämförelsestudier av svensk skola. De uppgifter som har framkommit om hanteringen av PISA vad gäller exkludering av elever på skolor behöver i allra högsta grad granskas. Svensk skola ska utvärderas ärligt och öppet. Bara så kan vi säkra en positiv utveckling av skolan.

Att OECD inte skulle kunna anförtros att undersöka om Sverige har gjort rätt i utförandet av PISA håller vi i Centerpartiet dock inte med om. Att använda OECD, som ansvarar för PISA, till att granska de oroväckande medierapporter som har kommit fram är både snabbast, enklast och mest effektivt. Det innebär att de som utvärderar genomförandet är de som har absolut bäst koll på hur PISA faktiskt bör genomföras och samtidigt har mest att förlora på om undersökningens trovärdighet undermineras.

Centerpartiet har därför drivit på för att just OECD ska få i uppdrag att granska Sveriges resultat ytterligare en gång – de har ju inte tittat på alla delar – och att i samband med det göra en särskild granskning av exkluderingen av elever i PISA-undersökningen mot bakgrund av medierapporterna. Det uppdraget har OECD fått, och detta kommer att komma fram de närmaste dagarna. Vi tycker att det har varit rätt ordning.

Om OECD:s granskning mot förväntan inte lever upp till de förväntningar vi har på dem om oberoende etcetera, om de inte tittar på de saker de borde, utesluter vi på intet sätt att vi kan gå vidare med andra åtgärder. Men vi måste börja med att låta dem som har bäst koll på hur sakerna borde genomföras kolla om de har genomförts på det sättet. Det är det mest logiska.

Fru talman! Uppdraget till OECD fångar väl upp de frågor jag och Centerpartiet anser är viktiga att granska. Jag ställer mig därför bakom reservationen, som stöder att OECD är det mest lämpliga organet att granska de svenska PISA-resultatens kvalitet. Jag tror som sagt att det kommer att leda till en snabbare process än utskottets förslag. Det anser jag att vi alla bör vara intresserade av – vi ska ju inte låta tiden gå i utvecklingen av svensk skola.

Anf. 26 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Då fortsätter vi debatten med anledning av det förslag till utskottsinitiativ som lades fram av Liberalerna och Moderaterna angående PISA-resultaten och huruvida det behövs en extern granskning eller inte.

PISA är en internationell studie, inrättad av OECD, som undersöker 15-åringars kunskaper inom läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Studien genomförs vart tredje år. PISA är världens största elevstudie. I studien deltar både OECD-länder och icke-OECD-länder.

Under en längre period har kritik förekommit om PISA och huruvida de svenska resultaten är korrekta eller inte. Frågan har även varit uppe för mediala granskningar. I debatten har vissa använt argument utifrån Migrationsverkets statistik för att insinuera att elever som borde ha gjort provet har blivit bortplockade för att inte sänka snittresultaten för Sverige.

Skolverket har vid ett flertal tillfällen påtalat att det är felaktigt att använda sig av Migrationsverkets statistik eftersom den inte säger något om hur länge en elev har gått i svensk skola och ännu mindre om hur länge en elev fått undervisning i svenska, något som är ett krav för att kunna medverka i PISA-undersökningen.

OECD:s regler över vilka elever som får exkluderas enligt språkkriteriet säger dessutom ingenting om hur länge en person har varit bosatt i landet. Kravet för att få göra PISA-provet är att man ska ha fått undervisning i svenska i minst ett år. De enda som kan avgöra om en elev har fått undervisning i svenska i minst ett år är de skolsamordnare som finns på varje PISA-deltagande skola.

Fru talman! Låt mig förtydliga en sak. Vi som förtroendevalda och alla andra människor ska kunna lita på att de resultat som presenteras i världens största skolundersökning är korrekta utifrån de kriterier som finns. Där är vi alla överens. Men att kräva en extern utredning på grund av en artikel i Expressen, trots att OECD, regeringen och berörda myndigheter redan tittar på frågan, menar jag är orimligt.

Det finns många problem att lyfta upp när det gäller PISA. Exempelvis kan man kritisera själva utformningen av provet om man vill. Man kan kritisera hur opropotionerlig betydelse PISA har fått för många länders utbildningspolitik under många år. Fokus i skolpolitiken läggs många gånger på hur vi ska förbättra PISA-resultaten i en tävling mellan länder snarare än att fokusera på kunskapsutveckling i en bredare kontext och utifrån många andra parametrar än de som PISA mäter. Det går att kritisera.

Det finns även en rad andra viktiga frågor att belysa utifrån OECD:s rapporter om svensk skola. De konstaterar gång efter gång att svensk skola är ojämlik och att likvärdigheten försämras, att skillnaderna ökar och att föräldrarnas utbildningsbakgrund och därmed också klasstillhörighet har större och större betydelse för barnens skolgång.

Men det är inte vad Liberalerna och Moderaterna vill prata om, för då blir det tydligt att 30 års experimentverkstad med världens mest extrema friskolelagar, en dålig finansieringsmodell och det segregeringande skolvalet har lett till stora försämringar. Majoriteten av de borgerliga partierna vill hellre tala om teknikaliteter än om de stora nedskärningar som pågår i den svenska skolan. Man vill hellre tala om hur utrikesfödda elevers resultat ser ut än om de reformer som man själv har genomfört och som har lett till en stor skolsegregation och till att eleverna med en annan bakgrund, de

Prot. 2020/21:17

30 september

En oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018

som är nyanlända, kanske inte uppnår samma kunskapsmål som andra elever i skolan. Man vill inte heller tala om hur de reformer som man har infört har splittrat lärarkåren.

Jag yrkar avslag på utskottsinitiativet och bifall till reservationen.

Anf. 27 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Daniel Riazat säger att högern, vilket väl för en vänsterpartist är alla till höger om honom, alltså ungefär alla här i salen, gärna vill tala om hur det ser ut i utanförskapsområden, hur utlandsföddas resultat påverkar skolresultaten etcetera men inte vill tala om skolan i övrigt. Det är såklart inte sant.

Det som jag och säkert många andra här i salen *vill* tala om är hur det faktiskt ser ut. Om vi vill veta hur svensk skola utvecklas, oavsett om den består av barn som är födda i Sverige, av barn vars familjer har levt här i generationer, av invandrabarn – mina barn är också invandrabarn – eller av nyanlända måste vi veta vad som är fakta. Det blir en märklig diskussion att göra det till en fråga om någonting annat än att vi faktiskt vill veta om skolan levererar, oavsett om eleverna har varit i svensk skola i tre år eller i tio år. Att låtsas som att det inte är viktigt att veta vad som faktiskt är skolresultaten för våra barn i svensk skola och jämföra deras resultat med resten av världen tycker jag visar på någon typ av ansvarsflykt från Vänsterpartiets sida. Varför är det inte rätt och viktigt att få veta om resultaten vi får från OECD är korrekta?

Anf. 28 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! I Niels Paarup-Petersens eldiga debattal här låtsas han som att vi inte röstar på exakt samma reservation i dag, vilket vi gör och därmed håller med varandra i frågan om PISA-undersökningen. Det blir också lite märkligt när man från Centerpartiet talar om att vi ska få reda på saker och få uppgifter och information med tanke på att Centerpartiet motsätter sig att vi ska införa en offentlighetsprincip i den svenska skolan för att kunna få just information och statistik för att kunna följa upp detta.

Har Centerpartiet ändrat sig? Har ni lämnat marknadsexperimenten bakom er och vill satsa på skolan och att vi ska ha en öppenhet för de skolverksamheter som vi finansierar med vår skatt?

Anf. 29 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Vi kan absolut ta en snabb runda om det som Daniel Riazat gärna vill tala om, nämligen insyn i svensk skola.

Vi har pressat på regeringen för att få mer insyn i svensk skola. Nu kommer den första lagstiftningen strax att gå igenom, och vi fortsätter att jobba med regeringen för att få ökad insyn i svensk skola igen. Det var SCB som stoppade insynen i svensk skola och inte vi, som Daniel Riazat såklart vet.

Det som är frågan är varför det är nödvändigt för en vänsterpartist att stå i talarstolen och påstå att det är en undanflykt att man vill ha fakta. Vi har sagt att vi stöder OECD rörande att de ska undersöka, men vi har också sagt att om de inte visar ordentligt vad problemen har varit, om det har varit problem, är vi redo att gå vidare. Det har vi ett eget yttrande om här.

Det jag tycker är märkligt är när man från Vänsterpartiet står här i talarstolen och säger att det är någon typ av undanflykt från alla andra partier, också de partier som vill ha en annan granskning än vad vi vill, att man faktiskt vill ha fakta på bordet.

Det är problematiskt om vi får en debatt om svensk skola som bygger på chimärer som handlar om att vissa försöker skylla ifrån sig. I stället behöver vi ta tag i de konkreta problemen och få fakta på bordet om hur svensk skola är, vilka problem som finns och hur utvecklingen är för svenska elever. Oavsett vilka partier som föreslår detta måste vi få fakta på bordet. Det borde alla ha som primär grund och vara positiva till.

Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag tycker fortfarande att det är märkligt att det enda borgerliga parti som stöttar oss i den här frågan tar replik om det som jag sa och som ordagrant var "majoriteten av de borgerliga partierna". Det gjorde jag för att jag i det här fallet inte menade Centerpartiet.

Men absolut, jag anser inte att alla som sitter i den här salen vill skolans bästa. Jag har kommit så pass långt i politiken och har tappat så mycket naiviteten på vägen att jag faktiskt tror att en del personer har ett syfte med att plocka upp vissa frågor snarare än andra. Precis som jag gör i mitt politiska arbete tror jag också att andra gör, men jag tror att vi har olika syften. Mitt syfte är att visa på den ökande segregationen och ojämlikheten i svensk skola och på att likvärdigheten sjunker, precis som i princip all skolforskning och samtliga instanser i Sverige och EU säger. Andra vill snarare tala om huruvida vi kan lita på OECD som organisation och om den ska granska det här eller inte.

Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt, och det var därför jag lyfte upp det.

Anf. 31 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi utbildningsutskottets betänkande, *En oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018*.

PISA-studien genomförs av OECD och är den största elevundersökning som görs i världen där elevers kunskaper i matematik och naturkunskap och deras läsförståelse mäts.

PISA är också den studie som har haft ojämförligen störst påverkan på den svenska politiska debatten om skolan. När vi såg hur de svenska resultaten i läsning, matematik och naturvetenskap sjönk i mätning efter mätning var det en väckarklocka, ett alarm, som gjorde att politiska partier från vänster till höger växlade upp i skolpolitiken. Det var viktigt.

I internationella undersökningar har vi sett ett trendbrott som innebär att resultaten i läsning, matematik och naturvetenskap inte längre sjunker. Det visade bland annat undersökningen Timss, som mäter just kunskap i matematik och naturvetenskap, 2015. Det visade också undersökningen Pirls, som mäter läsning, där resultaten 2016 var bättre än resultaten i den föregående undersökningen 2011. Trendbrottet för svensk skola syns också i OECD:s undersökning om läraryrkets attraktivitet, Talis. Det är otroligt goda nyheter.

Sedan kom PISA-undersökningen 2018. Den visade samma positiva förändring i kunskaper i såväl läsning som matematik och naturvetenskap. Det är otroligt glädjande när vi kan se att eleverna lär sig mer inom de viktiga områdena. Läsningen är grunden för allt annat lärande. Matematiken är också en otroligt viktig grundbult, liksom naturvetenskapen.

Samtidigt visar PISA oroväckande nog att skillnaderna mellan skolor ökar i Sverige. Vi har inte en jämlik skola. Vilken bakgrund elever har spelar allt större roll. Om föräldrarna har en högre utbildning eller inte är den viktigaste faktorn för hur det kommer att gå för ett barn i skolan. Så ska det inte vara i en välfärdsstat. Skolan ska ge alla barn, oavsett bakgrund, möjligheter att komma vidare i livet, arbeta med det man vill, utvecklas som människa och vara en del av samhället.

PISA mäter alltså just skillnader mellan skolor. Där sticker Sverige ut i jämförelse med våra grannländer. Vi ser också att det oroväckande nog inte finns ett trendbrott vad gäller jämlikheten i svensk skola.

Det är viktigt att vi kan lita på resultatet av en undersökning som får stor betydelse för den politik vi har för svensk skola. Det är därför oroande att i reportage höra enskilda skolor berätta att de inte har följt de riktlinjer som har ställts upp av OECD, som genomför studien, och Skolverket, som i Sverige ansvarar för hur den ska genomföras.

Fru talman! Man måste ändå tillåta sig att fråga sig: Vad är motivet bakom de högerpartiers önskemål som kommer till uttryck i detta betänkande? Är syftet verkligen att ta reda på fakta, eller är syftet något helt annat?

Högerpartierna säger nämligen i dag att de vill att det inte ska vara OECD som ska granska Sverige utan att någon annan ska göra det – trots att det är OECD som sätter upp reglerna för PISA och trots att det rimligen är OECD som bäst kan tolka om Sveriges deltagande är i enlighet med OECD:s regler för OECD:s studie. Det är också OECD som har bäst möjlighet att se till att länders resultat är jämförbara, både mellan länder och mellan provtillfällen över tid. Men de här partierna vill alltså att någon annan ska göra det.

Det finns flera saker som är oroväckande med detta. Bland annat verkar det som att man vill underminera OECD som internationell organisation. Jag menar att det är en del i populistiska partiers arbete med att underminera mellanstatliga organisationer generellt. Vi har sett hur Donald Trump i USA underminerar Världshälsorganisationen och FN. Jag är på riktigt orolig över om vi har partier i Sveriges riksdag som vill påstå att internationella organisationers undersökningar inte är trovärdiga, inte ens om de internationella organisationerna själva styr tolkningen av sina egna studier. Det är problematiskt i sig.

Fru talman! Jag tror faktiskt också att man har ett intresse av att verkligheten inte ska vara den som studierna jag har berättat om visar. Jag tror inte att man vill se att det i svensk skola har skett positiva förändringar på kunskapssidan. Jag tror att det hos vissa partier finns ett intresse av att visa på att allting är på väg åt fel håll och dessutom av att skylla det på invandringen.

Jag yrkar därför bifall till reservationen.
(Applåder)

Anf. 32 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Tyvärr mäter inte vi i Sverige systematiskt kvaliteten i skolor, i klassrum eller mellan skolor, till skillnad från många andra länder där detta görs. Vi moderater har flera gånger föreslagit att det ska göras, men tyvärr utan resultat. Därför får en undersökning som PISA stor betydelse – rätt eller fel.

PISA 2018 kommer många att komma ihåg. Självklart är resultatet intressant. Men framför allt gäller det vad debatten har kommit att visa, den debatt som vi har fått efter att resultatet offentliggjordes. Skolminister Anna Ekström twittrade att det var en glädjens dag. Det tyckte inte jag och vi moderater. Vi såg nämligen ganska tidigt, redan samma dag, att Sverige hade extremt stor frånvaro.

Enligt PISA-regelverket, som någon tidigare talare har nämnt, kan elever som under mindre än ett år har fått svenskundervisning i Sverige exkluderas från att skriva provet. I Sverige exkluderades 11 procent. Det är absolut inte 11 procent av alla ungdomar som är 15 år i Sverige som har kommit till Sverige och bara läst svenska i ett år. Det var också en extremt stor andel som var frånvarande och som skulle ha skrivit provet. I Sverige var det 13,5 procent som inte dök upp den dagen. Någon förklaring till den höga frånvaron kan ingen ge.

Att 25 procent av 15-åringarna inte skrev PISA leder självklart till att jag undrar hur deras resultat skulle ha påverkat Sveriges slutresultat. Det skulle troligen ha blivit sämre, eftersom det i gruppen som exkluderades – de 11 procenten av vilka en så stor andel inte borde ha exkluderats – finns elever som inte talar särskilt bra svenska och vars resultat troligen hade blivit sämre.

Vi har stora problem i svensk skola, och vi måste våga tala om dem. Att dölja svaga elever eller elever med bristande språkkunskaper, trots flera års svenskstudier, hjälper ingen och det leder till att den nödvändiga diskussionen om vad skolan brister i uteblir.

Det är därför nödvändigt att lyfta upp haveriet med PISA så att det inte sker igen. Var har deltagandet brutit? Är det på skolnivå? Är det på lärarnivå? Beror det på Skolverket som för första gången var ansvarigt för PISA-undersökningens genomförande?

Det är OECD som genomför PISA. I år deltog 79 länder, däribland samtliga 37 OECD-länder. OECD har godkänt Sveriges deltagande. Man har rättat provet och publicerat Sveriges resultat. OECD:s tjänstemän i Sverige sitter på Regeringskansliet. Att OECD nu i efterhand skulle godkänna att man har gjort fel och gjort en exkludering som går emot det egna regelverket är nog inget som kommer att ske, eftersom då skulle OECD:s anseende bland alla de 79 länder som deltog riskeras och det skulle även äventyra kommande PISA-undersökningar.

En majoritet i utbildningsutskottet med Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har därför krävt en oberoende granskning av PISA, gärna utförd av Riksrevisionen. Detta yrkar jag bifall till i dag, fru talman. Även om vi blir nedröstade här i dag ser jag samtidigt glädjande nog att en oberoende granskning kommer att ske. Riksrevisionen har nämligen själv bestämt sig för att den vill granska Sveriges deltagande i PISA och den stora exkludering som Sverige har fått göra. Jag ser fram emot att läsa vad Riksrevisionen kommer fram till så att

Prot. 2020/21:17

30 september

En oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018

vi kan våga se de problem som Sverige har vad gäller skolan och så att vi kan fatta nödvändiga beslut.

Anf. 33 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Denna fråga är väldigt intressant, och vi har märkt att den väcker många känslor i främst det konservativa och nyliberala blocket.

Som jag sa i mitt huvudanförande ifrågasätter jag det enorma fokuset på PISA som den absolut viktigaste frågan just nu. Men utöver det är det intressant att Moderaterna föreslog ett utskottsinitiativ som i mycket baseras på en uppmärksammas tidningsartikel i Expressen. Detta hade såklart redan tidigare uppmärksammats. Något som är lite lustigt med artikeln är en sak som även tidningen Dagens ETC granskat. Man kom där fram till att både journalisten och källan till Expressens artikel har väldigt starka kopplingar till Hans Bergström, som är en av ägarna till Internationella Engelska Skolan och som har starka intressen i dessa frågor. Han har även tagit tydlig politisk ställning till fördel för högern i Sverige.

Jag undrar om Moderaterna hade någon aning om detta när de i utskottet framhöll bland annat Expressens artikel som en av anledningarna och ett av sina argument för att det här måste lyftas upp på detta sätt. Jag undrar även om syftet med att ta upp dessa frågor. Vilken intention har man när man insinuerar att OECD och regeringen – i princip anordnarna av provet – på något sätt har velat dölja någonting? Varför anser Moderaterna det?

Anf. 34 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Nu känns det nästan som att vi är på Svensk Damtidning-nivå. Jag gör inte bakgrundskontroller eller tittar på människors släkträd. Det tycker jag inte att vi ska göra här i riksdagens kammare. Skolans resultat och kvalitet är för våra barn en betydligt viktigare fråga än en sådan slaskdebatt.

PISA-resultatet är viktigt eftersom era partier inte går med på att vi inför kvalitetsmätningar i svensk skola. Det är något som vi borde ha gjort för länge sedan, så att vi själva kan se kvaliteten i vår skola och se hur skolan utvecklas. Det är väl ändå viktigt att vi kan se att undervisningen för våra barn är bra? Skolan är grundbulten för hela samhället. Det är därför en tragedi att så många misslyckas i svensk skola. Vi måste våga göra något åt det.

Precis som Daniel Riazat själv tog upp är det OECD som anordnar PISA. Det är de som har godkänt Sveriges resultat. Det är de som har rättat Sveriges prov och lämnat resultatet av dem. Varför skulle OECD då säga: Oj, vi gjorde fel. Vi ber om ursäkt till 79 andra länder. Vi kanske har gjort fel hos dem också.

Det hade varit mycket bättre om utskottet och riksdagen redan från början hade beslutat att be Riksrevisionen att titta på detta. Nu delar de tack och lov vår uppfattning om att det är viktigt att reda ut vad som har blivit fel med Sveriges PISA-resultat. Så även om vi blir nedröstade i dag kommer det att bli en oberoende granskning. Jag ser fram emot den, eftersom jag tycker att det är viktigare att vi diskuterar svensk skola och hur den kan bli bättre för alla barn än att vi i denna kammare diskuterar vilken journalist som känner vem.

Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Om jag hade hört till Moderaterna, ett parti som har så tydliga intressen och kopplingar till dessa personer, hade även jag sagt att jag inte hade velat titta på släkträd och använt samma argument. Det är en självklarhet att göra så om man är företrädare för Moderaterna.

Det som är lite märkligt är att Moderaterna helt plötsligt vill ha väldigt mycket information. De tycker att det är otroligt viktigt att det finns statistik och uppföljning, men bara så länge det inte handlar om en offentlighetsprincip i svensk skola eller om att granska de fristående skolorna. Det gäller bara när det handlar om en fråga där man insinuerar att det finns en konspiration mellan regeringen och OECD och där man ska ha försökt att dölja saker och ting. Detta tycker jag är väldigt märkligt.

Riksrevisionen granskar inte enbart denna fråga utan även väldigt många olika andra frågor, som vi i vårt utskott också behandlar. Det har de inte gjort på grund av att Moderaterna har lyft upp något, utan det hade de gjort oavsett detta.

Vad gäller själva frågan undrar jag återigen: Vad är intentionen med detta? Vi vet att OECD har satt upp reglerna för PISA-undersökningen, och därmed vet de om den har utförts på ett korrekt sätt utifrån dessa regler eller inte.

Vi vet för övrigt att de procentsatser som Moderaterna tar upp inte stämmer. Det handlar nämligen inte om alla skolor som deltar i PISA-undersökningen, utan det handlar om ett antal skolor och ett antal elever som deltar. De är väldigt få, sett till det antal elever som vi har i hela landet.

Vad är Moderaternas syfte? Jag har fortfarande inte fått svar på frågan.

Anf. 36 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Det som är viktigt är att vi får en bättre skola för alla barn. Det är tragiskt att se hur skolan brister, inte minst i våra utanförskapsområden. Det är därför inte bra om man försöker dölja de problem vi har.

Jag ska ge Daniel Riazat rätt när det gäller siffrorna. Det var 24,5 procent som uteblev den dagen, inte 25 procent. Det var 11 procent som exkluderades och 13 ½ procent som skulle ha skrivit provet men som inte kom.

Jag tycker att det är viktigt att veta hur resultatet hade blivit om de som skulle ha skrivit provet hade gjort det. Vi måste våga visa och stå för de problem som vi har i svensk skola. Det hjälper inte någon om vi sopar de problem vi har under mattan. Men om ni vill gå med på Moderaternas förslag om att införa svenska kvalitetsmått som systematiskt följs upp i alla skolor, såväl i friskolor som kommunala skolor, år ut och år in får PISA-undersökningen inte det stora genomslag som den nu – rätt eller fel – får.

Anledningen till att vi vill ha en oberoende granskning av PISA har jag nu tagit upp flera gånger härifrån talarstolen. Det beror på att OECD redan har godkänt Sveriges resultat. Om de nu skulle medge att de har gjort fel och måste backa tillbaka bandet skulle det göra att alla andra 79 länder kan komma att ifrågasätta OECD:s granskning och rättning av deras prov. Detta kommer troligtvis inte att ske. Men de har ju på sig till kl. 24 i kväll att komma med en sådan rapport. Vi får sitta med spänning i dag och se om de ödmjukt kommer att medge att något har blivit fel. Jag ser i varje fall mer fram emot Riksrevisionens granskning än OECD:s.

Anf. 37 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är oerhört att en riksdagsledamot från Moderaterna konspirerar och påstår att OECD, som är en internationell samarbetsorganisation för ekonomisk utveckling och som bedriver forskning och jämförande studier mellan länder, inte skulle kunna medge brister och fel. Vilka grunder har Kristina Axén Olin för att påstå att det är på det sättet?

Anf. 38 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Annika Hirvonen Falk har rätt. Jag har inga grunder för att påstå att de inte kommer att medge om de har gjort ett fel. Men jag kan se ett stort problem om de medger detta, eftersom det kan få konsekvenser för alla andra länders deltagande. Jag tror att det kommer att finnas en rädsla för att ha gjort fel. Jag är rädd för det. Men vi får se. Före kl. 24 i kväll ska de ha lämnat sin slutrapport. Förhoppningsvis får vi alla här ta del av den så fort som det bara går.

Anf. 39 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Det finns alltså inga belägg för det påståendet. Det gläder mig att Kristina Axén Olin är tydlig med det.

Jag undrar då varför Kristina Axén Olin inte vill invänta att OECD kommer med sin rapport innan hon i riksdagens talarstol kommer med grova påståenden som totalt underminerar förtroendet för den här internationella organisationen – påståenden om att de inte är pålitliga och trovärdiga och inte skulle medge om de hade missat någonting eller gjort något fel.

Anf. 40 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Det är helt enkelt ganska bråttom. Arbetet med nästa PISA har redan börjat. Vi behöver i Sverige ta reda på var det har brustit. Är det på skolnivå? Är det på lärarnivå? Är det på skolverksnivå? Handlar det om utbildningen? Var har det blivit fel i vår stora exkludering och frånvaro? Ska vi ändra tillbaka? Tidigare var det inte Skolverket utan högskolorna som ansvarade för PISA. Ska vi ändra tillbaka till det borde vi egentligen redan ha fattat beslut om det. Är det någonting annat som ska rättas till är det hög tid att göra det nu. Därför föreslog vi direkt en oberoende granskning. Vi har ingenting att vinna på att OECD gör en granskning först, som vi ser det.

Anf. 41 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är jättebra att ha egna kvalitetsystem. Det finns också ett sådant uppdrag som Anna Ekström har gett till våra skolmyndigheter. Det kommer snart att återrapporteras hur det arbetet går. Det tycker jag är väldigt bra.

Men jag kan inte låta bli att reagera på det höga tonläge som Moderaterna har. När Moderaterna satt i regeringsställning byggde utbildningspolitiken på bilden att den svenska skolan var en katastrof. Då var PISA väldigt trovärdigt. Man använde PISA som en slägga mot skolan. Man slog också på skolan med snabba och väldigt illa genomförda reformer.

Nu när vi har makten kan vi se att resultaten har vänt lite grann. Är det så att det finns felaktigheter är det klart att man ska få bukt med dem. Men vi ser i alla fall en viss skiftning, en viss vändning i resultaten. Jag kan inte låta bli att undra om kritiken bara handlar om att bedriva en aggressiv oppositionspolitik för att misskreditera regeringen och undersökningen och visa att regeringen inte gör någonting rätt. Stämmer det, Kristina Axén Olin?

Anf. 42 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! För mig och oss moderater är skolan en otroligt viktig grund i hela samhället, som jag sa tidigare till Daniel Riazat. Är det någonting vi kan göra för att förebygga kriminalitet, utanförskap och arbetslöshet är det att se till att alla barn går ut skolan och att alla barn går ut gymnasiet. Det har jag sagt många gånger i talarstolen. Men så är det inte i Sverige. Uppenbarligen verkar vi dessutom ha olika uppfattningar om vad som är en bra skola.

Förra veckan kom resultaten gällande niornas slutbetyg. Reaktionen från era partier var att det var glädjande resultat – det har blivit en höjning, och allt fler blir behöriga till gymnasiet. Ja, men nu i våras var det 16 500 barn som gick ut grundskolan utan att ha klarat av den.

Vi kan inte fortsätta att påstå att det är bra resultat när 16 500 barn inte ens har grundskoleexamen. En annan minister i er regering, Eva Nordmark, tillstod häromdagen att en tredjedel av alla arbetslösa tyvärr inte har gymnasieexamen och att det är ett gigantiskt problem. Det blir ju så att man önskar att Eva Nordmark var skolminister, för hon erkänner i alla fall att det är ett problem när elever går ut grundskolan och gymnasiet utan behörighet.

Vi måste våga prata om problemen i svensk skola. Vi ska inte låtsas att allt är bra och att det går åt rätt håll. Det är nämligen något som jag inte ser.

Anf. 43 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Vi delar bilden att vi har en hel del stora utmaningar i svensk skola. Men jag måste ändå återkomma till tiden när ni satt vid regeringsmakten. År 2012 var PISA-resultatet det sämsta någonsin. Det var ett slag i ansiktet. Ni satt åtta år i regeringsställning, och ni satsade 60 procent av reformutrymmet på att sänka skatter. 2 procent gick till reformer inom skolan. Det bidrog till sjunkande kunskapsresultat, minskad likvärdighet och större arbetsbörda för våra lärare.

Ja, vi delar bilden att vi har utmaningar. Men jag tror inte att medicinen mot problemet är mer av den politik vi fick se under åtta år med er vid regeringsmakten. Jag är genuint intresserad av att veta på vilket sätt vi ska ta oss an de här utmaningarna. Vi delar bilden, men jag tror att vi har lite olika sätt att se på hur:et. Jag är jättenyfiken på det, Kristina Axén Olin.

Anf. 44 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Roza Güclü Hedin frågar mig om budgeten för 2012. Det är nästan tio år sedan, och jag var inte med i det här huset på den tiden. Jag kan tyvärr inte svara på vad Moderaterna i riksdagen gjorde då.

Det jag kan svara på är vad som händer nu. Roza! Ni har haft makten i sex år. Nu har mer än halva mandatperioden gått, och jag har inte sett ett enda förslag som varit viktigt för att förbättra skolundervisningen. Vi fick för några veckor sedan propositionslistan för de ärenden som Anna Ekström kommer med före januari. Det finns ett enda ärende på skolnivå, och det är införandet av frivilliga betyg i årskurs 4. Är det vad svensk skola saknar just nu?

Nej, det finns en massa saker vi borde göra. Vi borde ha mindre klasser. Vi borde ha fler timmar. Vi borde ha kortare lov. Vi borde ha tydligare fokus på kunskaper. Vi borde se till alla barns möjligheter. Det är en massa saker vi borde göra, men till dem hör inte att prata om vad som hände 2012.

Anf. 45 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Låt mig först och främst yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Så fortsätter då parodin kring de uppblåsta PISA-resultaten och den minst sagt häpnadsväckande hanteringen av dessa. Fru talmannen får ursäkta, men det är härresande att höra alla insinuationer som oseriöst slängs ut i den här salen från vänsterblocket. Är det någon regeringskris på gång? Man undrar ju. Vad är det som har fått er ur balans i dag i den här debatten?

Här står S-ledamoten och håller ett linjetal om någon allmänpolitisk företeelse, med skyggglapparna på för vad det egentligen handlar om. Är inte Socialdemokraterna oroad över de uppgifter som har kommit fram? Ser man inte allvarligt på att det påstås att resultaten har blivit felaktiga? Ser man inte alla de åsikter som finns kring varför de har blivit felaktiga? Vad har hänt med den socialdemokrati som en gång i tiden var så pragmatisk? Den är som bortblåst.

Jag tycker att det finns anledning att vara allvarlig. Det finns anledning att vara oroad, för de här PISA-resultaten speglar inte hur det ser ut i klassrummen runt omkring i landet. Om inte Socialdemokraterna inser det är det verkligen allvarligt ställt.

Det är mycket sorgligt att betrakta detta händelseförlopp och sättet på vilket resultat manipuleras och politiseras, och där utvärderingar uppenbart påverkas från alla möjliga håll. Att kalla det något annat än ett fiasko vore tjänstefel, och det är precis det det är: ett enda stort fiasko.

Redan när PISA-rapporten kom i december 2019 var vi sverigedemokrater mycket kritiska till att så många elever hade plockats bort från testet – betydligt fler än i något annat land. Därmed ansåg vi att resultaten hade förskönats. Man ville inte se verkligheten. Det är ju inget nytt. Man vill inte se verkligheten, och då gjorde man så även i en undersökning som skulle visa på kunskapsutvecklingen i landet.

Det var alltså 11 procent av eleverna som exkluderades, en siffra tre gånger högre än EU-snittet. Av dem som blev utvalda att skriva testet dök 13,5 procent inte upp. Den som tycker att detta är ett bra underlag måste nog rannsaka sig själv. Det var väldigt många elever som borde ha varit med men som helt plötsligt inte var det.

Vi är i och för sig vana vid det här tillvägagångssättet. För att försöka dölja effekterna av en totalt misslyckad migrationspolitik trixar man med statistiken på ett väldigt kreativt sätt. Det är inte första gången vi ser detta.

När vi hade vår budgetdebatt i utskottet den 19 december 2019 var det också höga brösttoner från regeringspartierna. En arbetsseger, sa en ledamot om PISA-rapporten. Ett resultat att glädjas åt, sa en annan. Vips så användes PISA-rapporten som ett bevis för hur förträfflig den socialdemokratiska skolpolitiken är. De ledamöter, däribland jag, som kritiserade det stora antalet exkluderade elever i testet viftades bort med förklaringen att så är minsann OECD:s regelverk.

Detta lyckorus skulle dock snart komma av sig. I början av juni rapporterade tidningen Expressen om att ett stort antal elever medvetet valts bort i strid med det regelverk som Socialdemokraterna så starkt förfäktade. Det var främst elever som förvisso hade bristande språkkunskaper men som hade varit i Sverige alldeles för länge för att omfattas av OECD:s regler om exkludering. Man hade alltså läst svenska i mer än ett år och skulle ha varit med på provet.

Från rektorerna gavs helt ofattbara motiveringar till dessa avsteg. Expressen hade till och med intervjuat en rektor som sa att man ”måste sätta eleven i centrum” och att ”om en elev inte bör skriva provet för att den mår dåligt ... [kan jag] inte låta den eleven skriva provet”.

Helt ofattbart! Men detta reflekteras det inte alls över i de anföranden som kommer från vänsterblocket i denna sal. Icke ett dugg!

Så ställer man frågor till rektorer i Finland. Där ges helt andra svar: Har man läst finska i ett år gör man provet – punkt slut. Det är raka rör.

Så här går det alltså till när kunskapsutveckling ska utvärderas i Sverige, och det var i det läget som regeringen fick krypa till korset. Utbildningsministern och Skolverkets generaldirektör kallades till utskottet. En utvärdering skulle nu plötsligt göras – av OECD och inte av någon nationell oberoende utredning. Det var OECD som hade bäst kännedom, var beskedet. Så försökte man att gömma ärendet och hoppas på det bästa.

I början av september rapporterade medierna att det är Skolverket som har fått i uppgift att besluta om villkoren för granskningen av sin egen verksamhet. Ni hörde rätt: Skolverket ska alltså besluta om villkoren för granskningen av den egna verksamheten.

Dessutom presenteras en rad uppgifter i medierna i form av mejlväxlingar, där man visar hur Skolverket och OECD samarbetar för att hitta möjliga förklaringsmodeller till varför så många elever valts bort. Det antyds också att Skolverket försöker påverka granskningen. Man säger inte att det är rätt eller fel, men någonstans borde det väcka oro i vänsterledet så att man tar det på allvar.

Det är allvarliga påståenden, och det har till och med gått så långt att ett antal professorer har gått ut och sagt att det som kommer inte är någon oberoende granskning. Man underkänner den. Och varför vill Skolverket se slutrapporten innan den presenteras offentligt?

Fru talman! Det vore mycket klädsamt om regeringspartiernas ledamöter i denna kammare här och nu i samband med detta betänkande tog ett steg tillbaka och sa okej, vi inser att det behövs en oberoende granskning – om inte annat för att PISA-rapporterna framöver ska kunna tas på allvar och inte för all framtid ifrågasättas. Risker är att det kommer att bli så.

Men så blir det såklart inte, för här väger prestige tyngre än att få fakta på bordet. Kontentan av det hela blir en granskning som kommer att uppfattas som politiserad och som att man försöker dölja sanningen.

Sverigedemokraterna anser att alla typer av granskningar ska ske opartiskt. Det är själva grundvalen i en sann demokrati och dessutom en hörnsten i vår egen författning. Om vi rubbar den principen rubbar vi också förtroendet för det politiska systemet. I dag är det PISA-resultaten. Vad är det i morgon?

Vi har därför tillsammans med ett antal andra partier i utskottet krävt att det tillsätts en oberoende, nationell utredning som granskar underlaget och metoderna i Sveriges del av PISA-undersökningen 2018. För dem som fortfarande inte har förstått vad en oberoende granskning innebär är det en granskning som ska vara helt fristående från de organ och myndigheter som tidigare har varit inblandade. Det ska framför allt vara en granskning där regeringens myndigheter inte har möjlighet att påverka utgången.

Det är en oberoende granskning. Så fungerar det i en välskött demokrati, och jag hoppas att det inte är för mycket begärt av regeringen och dess lydpartier.

Anf. 46 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Patrick Reslow bekräftar i sitt anförande mina värsta farhågor om motiven till det förslag som Sverigedemokraterna tillsammans med ett antal högerpartier lägger fram i dag. Han slänger ur sig konspirationsteorier om att alla aktörer i svensk skola, tillsammans med den internationella samarbetsorganisationen OECD vars hela förtroende bygger på opartiska granskningar baserade på forskning, statistik och internationella studier, ingår i en konspiration för att mörka invandringens konsekvenser.

Det är oerhört. Jag borde kanske inte längre vara förvånad över den iver med vilken Sverigedemokraterna vill underminera tilliten till myndigheter och till internationella samarbetsorganisationer. Sverigedemokraterna ingår ju faktiskt i den internationella politiska, populistiska rörelse som vill underminera förtroendet för samhällsstrukturer och internationellt samarbete.

Patrick Reslow säger i dag att den rapport som han ännu inte har läst, den rapport som OECD ska komma med senare i dag, kommer att uppfattas som politiserad. Det säger han innan han har läst rapporten. Han har bestämt sig för att OECD inte kommer att göra en gedigen granskning av Sveriges deltagande i PISA. Vad har Patrick Reslow för belägg för att OECD inte skulle göra en objektiv granskning av Sveriges deltagande i PISA?

Anf. 47 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Det som sägs i talarstolen är rent nonsens – trams. Det är inte vad det här handlar om. Här handlar det om huruvida det ska vara en oberoende granskning eller inte. Sverige är väl ingen bananrepublik?

En oberoende granskning görs av en kommission eller myndighet som inte har varit inblandad i den första processen. Det är självklart. Det här är häpnadsväckande. Jag ska komma ihåg detta om Annika Hirvonen Falk i något annat sammanhang vill ha någon form av granskning, det vill säga att inblandade parter ska göra granskningen. Det här är ingen rättsstat. Står inte Miljöpartiet upp för rättsstaten? Det kan vara en fråga värd att besvara.

Jag tycker inte heller om att ord läggs i mun som inte har sagts och att man försöker tolka vad jag säger.

Sverigedemokraterna vill ha en oberoende granskning oavsett resultaten; om de blir bättre eller sämre eller vad. Vi vill ha en oberoende granskning. Det är vad ärendet handlar om. Jag får be Annika Hirvonen Falk att hålla sig till sakfrågan.

Anf. 48 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Sakfrågan här gäller misstroendet mot OECD, som äger PISA-studien och som sätter upp reglerna. Regeringen har bett OECD att granska regeringens, svenska myndigheters, skolors och rektorers arbete att genomföra OECD:s studie. Det är där som Patrick Reslow redan har tagit ställning, och han har sagt att OECD:s granskning av hur Sverige har genomfört studien inte kommer att vara objektiv, opartisk, utan att den kommer att uppfattas som politiserad.

Jag frågar än en gång vilka belägg Patrick Reslow har för att påstå att det medvetet har funnits en konspiration som OECD också ingår i. Förslaget i dag handlar om att säga att det som OECD lägger fram kan vi inte lita på. Jag förstår verkligen önskan – och jag instämmer i den – att vi ska få fakta på bordet. Men redan innan ni har tagit del av och läst OECD:s rapport har ni bestämt er för att den inte går att lita på. Jag undrar varför.

Anf. 49 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen Falk bättrade sig lite grann på slutet. Det är ofta så att personer som försöker hävda att det föreligger en konspiration själva är konspirationsteoretiker.

Här är ingen konspiration, utan här har det varit en granskning där Skolverket har varit inblandat och där OECD har varit inblandat. Det finns uppgifter om att siffrorna inte stämmer, och det finns uppgifter i medierna om att det nu föregår diskussioner mellan Skolverket och OECD. Vi vet inte om uppgifterna stämmer. Att i det läget säga att OECD ska göra en granskning är inte bra för en rättsstat.

Vi ska ha alla fakta på bordet. Då måste det ske en oberoende granskning. I den granskningen ska man inhämta synpunkter från OECD. Men i och med att OECD har varit part i målet, det är OECD:s undersökning, kan OECD inte göra granskningen. Så fungerar det inte någonstans. Det är ungefär detsamma som att låta ett departement ta hand om konstitutionsutskottets granskningar. Det är lika befängt. Det måste vara opartiskt. Så fungerar det i en demokrati – i en rättsstat.

Jag vet inte om önskan är att Sverige ska vara som vilken bananrepublik som helst. Vi sverigedemokrater vill inte det, utan vi vill upprätthålla principerna. Därför vill jag se en oberoende granskning.

Anf. 50 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lustigt när en ledamot som inte ens kan hålla koll på sina egna kvitton står här i talarstolen och pratar om att granska hela utbildningssystemet. Nog om det.

Man måste lyssna på Sverigedemokraterna för att förstå vad Moderaterna egentligen vill. Här kommer det fram att det egentligen inte handlar om huruvida det har blivit ett fel eller inte. Alla här är överens om att om det har blivit något fel måste det rättas till. Här handlar det om ett helt

annat syfte, nämligen att föra bort fokus från viktiga frågor som handlar om att till exempel jämlikheten i den svenska skolan har sjunkit, vilket OECD har pratat om många gånger, till att föra över fokus till en debatt där man misstänkliggör myndigheter och där man lägger fram en konspirationsteori om att alla aktörer har gått ihop för att fuska i PISA-undersökningen.

Det som också framgår här är att Patrick Reslow inte ens känner till kriterierna för PISA. Ett av dem är bland annat att PISA bygger på frivillighet, vilket gör att du inte kan tvinga någon. Ett annat kriterium handlar om att elever som har läst svenska i mindre än ett år och som inte behärskar svenska språket tillräckligt väl inte ska vara med i undersökningen. Och det finns en rad andra kriterier. Det går även att utesluta hela skolor av olika anledningar. Detta är alltså OECD:s kriterier.

Vad har Sverigedemokraterna för syfte med att spä på en konspirationsteori, som i grunden utgår från partiets rasistiska idé?

Anf. 51 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Osanna påståenden om mig som person i talarstolen utgår jag från blir föremål för en diskussion med talmannen. Men det kan vi ta senare.

Vi känner visst till OECD:s regelverk. Vi vet hur det ser ut. Daniel Riazat behöver inte stå här och mästra, som han så ofta försöker göra, och visa sig duktig med att han har läst igenom OECD:s regelverk. Vi kan det.

Problemet är att Daniel Riazat tillsammans med sina vänsterkompisar inte vill ha oberoende granskningar. Han vill inte att en kommission eller kommitté, helt fristående från de organ som har genomfört PISA-rapporten, ska se vad som är rätt och fel. Varför? Det är kanske så att Daniel Riazat själv inte vill ha korten på bordet, att Daniel Riazat är rädd för vad en sådan oberoende granskning skulle komma fram till, att det inte var ett så bra resultat som man kunde förvänta sig, att det finns större problem i svensk skola än vad Daniel Riazat vill se.

Sverige ska inte vara en bananrepublik, men Sverige ska inte heller vara en kommunistisk diktatur. Granskningarna ska vara oberoende, och där ska inte inblandade parter vara närvarande. Så fungerar en demokrati, och det står Sverigedemokraterna upp för.

Anf. 52 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Nej, Sverige ska inte vara en bananrepublik, vilket det ibland ser ut att vara när företrädare för Sverigedemokraterna står i talarstolen.

Det som återigen blir lustigt är konspirationsteorin, där numera också jag ingår eftersom jag har något att förlora på att det kommer fram andra uppgifter i frågan.

Jag vill en gång för alla förtydliga att alla som sitter i salen, inklusive de partier vi inte har ett samarbete med eftersom Vänsterpartiet är i opposition, tycker att det ska komma fram om det finns felaktigheter. Där är vi alla överens. Då kan vi lämna försöket att föra bort fokus från vad frågan egentligen handlar om, nämligen att Sverigedemokraterna tillsammans med ett par andra partier hetsar upp sig kring en fråga. De gör det på ett aggressivt sätt för att föra bort fokus från många viktiga frågor, bland annat segregationen i svensk skola och den sjunkande jämlikheten.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att en ledamot i Sveriges riksdag ändå så pass tydligt visar en fientlighet gentemot de myndigheter och personer som har haft ansvar för frågan. Man litar inte heller på att den organisation som själv har satt upp kriterierna för ett prov faktiskt kan granska om länder som ingår i undersökningen har följt kriterierna. Låt oss också vara tydliga med att säga att reglerna inte är unika för Sverige. Samtliga länder som deltar i OECD-mätningarna utgår från samma regelverk. Det finns inte några undantagsfall där, utan alla följer dem.

Återigen: Varför vill Sverigedemokraterna skapa misstänksamhet mot Skolverket, mot OECD, mot alla aktörer? Tydligen är också Vänsterpartiet med på konspirationen. Varför?

Anf. 53 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Konspirationer hit och dit – jag kan lika gärna prata med en vägg, verkar det som.

Jag har ju sagt att principen måste vara att om man ska granska saker ska inte de parter som tagit fram ett underlag vara inblandade i själva granskningen.

Eftersom det är OECD:s PISA-undersökning är det inte de som ska granska här. Det blir inte rätt. Här ska det vara en nationell oberoende granskning där OECD är en part och där man undersöker vad OECD har fått för uppgifter och hur de har agerat. Skolverket blir en annan part. Detta för att få så konkreta fakta som möjligt.

Det här verkar Vänsterpartiet inte förstå eller vilja förstå. Jag har svårt att begripa vad det är som är så svårt. Vi säger att vi ska ha en oberoende granskning, och där passar inte OECD in.

Sedan försöker man göra detta till att vi skulle vara fientliga mot myndigheter. Vi är inte fientliga mot myndigheter. Men man ska aldrig granska sig själv. Det är en grundläggande rättsstatsprincip: Granska aldrig dig själv! Det ska inte göras i det här fallet heller.

Jag hoppas att Daniel Riazat någon gång förstår vad vi menar, men det verkar vara kört med det.

Anf. 54 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag vill till att börja med yrka bifall till utskottets förslag.

PISA-rapporterna är en otroligt viktig värdemätare för tillståndet i OECD-ländernas skolor och för benchmarking mellan länderna. När Sverige under ett antal år hade resultat under OECD-snittet blev det en betydelsefull drivkraft för kvalitets- och kunskapsutveckling.

Men det här bygger på att proven är jämförbara. Det finns ett väl utvecklat regelverk för vilka elever som ska delta och vilka som ska undantas med hänsyn till att elevens språkkunskaper är otillräckliga och provresultatet därför inte kan förväntas spegla elevens verkliga kunskaper. Konkret handlar kravet om att eleven ska ha fått undervisning på svenska i ett år.

Mycket är redan sagt och skrivet i denna fråga, och jag ska inte upprepa den debatt som förts här. Men då den andel av Sveriges elever som undantogs från att genomföra provet vida översteg den andel elever som bara fått undervisning på svenska i ett år är det stor risk att resultatet inte är representativt för svensk skola som helhet.

Detta kunde vi var och en läsa oss till samma dag som rapporten publicerades. Det behövde vi inte vänta på någon Expressenjournalistik för att göra.

Det var bra att regeringen reagerade och ville utreda frågan, men metoden för utvärdering riskerar att brista i trovärdighet. När den berörda myndigheten ska utreda sig själv och när OECD utreder med hjälp av Skolverkets handläggare finns det risk att eventuella missförhållanden inte uppdagas.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag med ett utskottsinitiativ om att omgående tillsätta en oberoende utredning för att se över det underlag och de metoder som användes i Sveriges del av PISA 2018 och hur dessa påverkade resultatet.

Anf. 55 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Den parlamentariska majoriteten i utbildningsutskottet gör att jag, som är en av initiativtagarna till detta utskottsyrkande om en oberoende granskning, hamnar sist på talarlistan. Men vi vet tyvärr att om Centerpartiet står fast vid sin reservation kommer utfallet av dagens votering att bli att vårt krav på en oberoende extern granskning faller i kammaren. Det beklagar jag starkt.

Fru talman! Jag står bakom vårt yrkande och utbildningsutskottets förslag om en oberoende extern granskning.

Det är anmärkningsvärt vilka saker man blir påklistrad av de övriga kollegorna i utbildningsutskottet.

Liberalerna krävde som ett första steg att Skolverkets generaldirektör och senare även utbildningsministern skulle kallas till utbildningsutskottet under senkvällen för att utfrågas om regeringens hantering av PISA 2018.

Redan när Skolverket besökte utbildningsutskottet i december medgav man att det fanns vissa problem med urvalet, att man ska vara försiktig när man drar slutsatser och att uppgången som vi alla välkomnade ska tolkas med viss försiktighet. Redan i december medgav alltså Skolverket att det finns ett antal delar i hanteringen, i underlaget, som gör att vi inte kan vara hundra procent säkra på de slutsatser som dras.

Det som är anmärkningsvärt är de uppgifter som framkom före sommaren, nämligen att det kan vara så att den kategori av elever som har bott i Sverige under ett antal år – och då pratar jag över huvud taget inte om dem som kom från Syrien eller Irak 2015 och framåt – inte behärskar det svenska språket utifrån den takt eller utveckling som normalt prognostiseras och att det är där det skett en exkludering, en överexkludering. Om det stämmer och om det påverkar resultaten och slutsatserna i PISA 2018, det vet inte vi – inte heller jag. Det är därför viktigt och centralt att vi har en extern oberoende granskning.

Jag noterade, fru talman, att jag knappt ett dygn efter vår kritik vaknade till nyheten att utbildningsminister Anna Ekström gick ut – i princip tvingades gå ut – och meddelade att man ska låta OECD granska PISA-mätningen. Kvällen innan och även på morgonen samma dag i juni gick Skolverket ut och sa: Vi har inte gjort några fel. Vi ser ingen anledning att ifrågasätta urvalsmetoden, och vi har ingen anledning att driva igenom en eftergranskning. Men Skolverket fick självklart acceptera att dess uppdragsgivare regeringen kontaktade OECD och bad om en eftergranskning.

Vi i Liberalerna står inte bakom det här hanterings sättet. Vi står inte bakom regeringens hantering av kontakten med OECD och begäran att de ska granska PISA-mätningen. Många skäl har tagits upp. Men en oberoende granskning innebär också att man gör en självständig granskning, och det kan man inte påstå att det är när både OECD och Skolverket och regeringen, det vill säga alla inblandade parter, sitter runt bordet och går igenom ekonomi, budget, tidsplan, kriterier, indikatorer etcetera. Det är varken fritt, självständigt eller oberoende.

Därför är vårt krav viktigt, fru talman. Jag noterar att även om vi inte får igenom dagens förslag på grund av reservationerna blir det en extern granskning, och det välkomnar vi. Det är Riksrevisionen som själv gjort den bedömningen, och jag utgår från att de inte är populister. De har tagit del av den offentliga debatten och debatten i utskottet och av de uppgifter som framkommit i medierna.

För övrigt har vi en annan verksamhet, nämligen Statens skolinspektion, som oftast reagerar på uppgifterna när medier upptäcker brister eller någon skola med kopplingar till extremism eller vad det nu kan vara. Jag sitter i insynsrådet, och jag får återkommande höra att man reagerar på medieuppgifter. Jag har inga problem med det. De utför sitt uppdrag, och de gör sitt jobb.

Kom inte till kammaren och ifrågasätt våra motiv eller vad vi vill uppnå egentligen! Ni får som ni vill, ni som inte vill se en extern oberoende granskning. Ni kommer att avslå det här förslaget, som vi påbörjade arbetet med redan före sommaren.

PISA är den viktigaste internationella mätningen för Sverige på skolområdet. PISA är en avgörande del i svensk skolpolitik – så har det varit oavsett vilken regering som har suttit på Utbildningsdepartementet. Ingen glömmar väl när Gustav Fridolin och Miljöpartiet våren 2015 presenterade Skolkommissionen. Huvudargumentet och huvudmotiveringen till Skolkommissionens arbete var ju Sveriges utveckling i de senaste PISA-resultaten. Detta är därför viktigt.

Oavsett vad de kommer fram till och oavsett vad detta landar i vill vi ha en bekräftelse på om det är en uppgång, som vi såg i presentationen 2019, eller om det finns felaktigheter som påverkar slutsatserna. Det är det som är Liberalernas motiv och syfte.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.20 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU2 Utvidgad förundersökningsrätt för Tullverket

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU3 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Punkt 3 (Kontaktpunktens behov av finansiell kompetens)

1. utskottet
2. res. 2 (M, SD)

Votering:

34 för utskottet

21 för res. 2

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 11 M, 10 SD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Kontaktpunktens behov av säkerhetspolitisk kompetens)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 3

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 3: 10 SD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU3 Riksrevisionens rapport om undantag från skolplikten – regler, tillämpning och tillsyn

Punkt 3 (Nationellt frånvaroregister)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 4 V, 3 MP

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Elever med långvarig frånvaro)

1. utskottet

2. res. 2 (SD, L)

Votering:

42 för utskottet

13 för res. 2

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 2: 10 SD, 3 L

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU4 En oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018

1. utskottet

2. res. (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

28 för res.

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll res.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res.: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2020/21:10 Riksrevisionens rapport om flerbarnstillägget i barnbidraget

§ 11 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 29 september

2020/21:27 Akutplanen för klimatet

av *Jens Holm* (V)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 september

2020/21:125 Massgripandena av oppositionella i Turkiet

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:126 Tidigareläggning av Nya Ostkustbanan

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:127 Remittering av Migrationskommitténs betänkande

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:128 Avbrott i markförlagda it- och telekomnät

av *Anders Åkesson* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.05.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 24 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.20 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Utvidgad förundersökningsrätt för Tullverket	2
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU2.....	2
Anf. 1 INGA-LILL SJÖBLOM (S).....	2
Anf. 2 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	2
Anf. 3 JOHAN HEDIN (C).....	4
Anf. 4 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	5
Anf. 5 JOAR FORSSELL (L)	7
(Beslut fattades under § 9.).....	8
§ 6 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar.....	8
Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU3	8
Anf. 6 HANS WALLMARK (M)	8
Anf. 7 BJÖRN SÖDER (SD)	10
Anf. 8 ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	12
Anf. 9 HANS WALLMARK (M) replik	13
Anf. 10 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	13
Anf. 11 HANS WALLMARK (M) replik	14
Anf. 12 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	14
Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C).....	14
Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V).....	15
Anf. 15 LARS ADAKTUSSON (KD)	17
Anf. 16 JOAR FORSSELL (L)	18
(Beslut fattades under § 9.).....	19
§ 7 Riksrevisionens rapport om undantag från skolplikten – regler, tillämpning och tillsyn	19
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:Ubu3	19
Anf. 17 LINUS SKÖLD (S).....	19
Anf. 18 PATRICK RESLOW (SD).....	22
Anf. 19 DANIEL RIAZAT (V).....	24
Anf. 20 ROGER HADDAD (L).....	25
Anf. 21 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	26
Anf. 22 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	27
Anf. 23 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	28
(Beslut fattades under § 9.).....	29
§ 8 En oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018.....	30
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:Ubu4	30
Anf. 24 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S).....	30
Anf. 25 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	32
Anf. 26 DANIEL RIAZAT (V).....	33
Anf. 27 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	34
Anf. 28 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	34
Anf. 29 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	34
Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	35

Anf. 31 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	35
Anf. 32 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	37
Anf. 33 DANIEL RIAZAT (V) replik	38
Anf. 34 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	38
Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V) replik	39
Anf. 36 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	39
Anf. 37 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	40
Anf. 38 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	40
Anf. 39 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	40
Anf. 40 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	40
Anf. 41 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	40
Anf. 42 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	41
Anf. 43 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	41
Anf. 44 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	41
Anf. 45 PATRICK RESLOW (SD)	42
Anf. 46 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	44
Anf. 47 PATRICK RESLOW (SD) replik	44
Anf. 48 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	45
Anf. 49 PATRICK RESLOW (SD) replik	45
Anf. 50 DANIEL RIAZAT (V) replik	45
Anf. 51 PATRICK RESLOW (SD) replik	46
Anf. 52 DANIEL RIAZAT (V) replik	46
Anf. 53 PATRICK RESLOW (SD) replik	47
Anf. 54 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	47
Anf. 55 ROGER HADDAD (L).....	48
(Beslut fattades under § 9.)	49
Ajournering.....	49
Återupptaget sammanträde.....	49
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	50
JuU2 Utvidgad förundersökningsrätt för Tullverket	50
UU3 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar	50
UbU3 Riksrevisionens rapport om undantag från skolplikten – regler, tillämpning och tillsyn	50
UbU4 En oberoende utredning av Sveriges del i PISA 2018.....	51
§ 10 Bordläggning.....	51
§ 11 Anmälan om interpellation	52
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	52
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.05.	52